

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Skikkethetsarbeid i UH-institusjonene

**Rapport utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av
Nasjonalt råd for helse- og sosialfagutdanning og
Nasjonalt råd for lærerutdanning
2011**

Skikkethetsarbeid i universitetene og høyskolene

Denne rapporten er utarbeidet i samarbeid mellom representanter oppnevnt av UHRs nasjonale råd for helse- og sosialfag og lærerutdanning, samt representanter fra Nettverket av skikkethetsansvarlige og ledere av skikkethetsnemndene i de høyere utdanningsinstitusjonene.

Frøydis Oma Ohnstad

leder

Nettverket for skikkethetsansvarlige

Geir Gundersen

Norsk Studentunion

Marit Rustad

Nasjonalt råd for helse- og sosialfagutdanninger
Universitets- og høyskolerådet

Elisabeth Moen Rørvik

Nasjonalt profesjonsråd for farmasiutdanning
Universitets- og høyskolerådet

Arve Hepsø

Nasjonalt råd for lærerutdanning
Universitets- og høyskolerådet

Solveig Osland Sandvik

Nasjonalt råd for helse- og sosialfagutdanning
Universitets- og høyskolerådet

Anne Grethe Naustdal

Nettverket for skikkethetsansvarlige

Sissel Etre Solbakken

Universitets- og høyskolerådet

Britt Ingjerd Nesheim

Dekanmøtet i medisin
Universitets- og høyskolerådet

Anne Kari Torgalsbøen

Nasjonalt profesjonsråd for psykologiutdanning
Universitets- og høyskolerådet

Kjærstin Åstveit

sekretær

Universitets- og høyskolerådet

Skikkethetsarbeid i UH-institusjonene

Denne rapporten er utarbeidet i samarbeid mellom representanter oppnevnt av UHRs nasjonale råd for helse- og sosialfag og lærerutdanning, samt representanter fra Nettverket for skikkethetsansvarlige i de høyere utdanningsinstitusjonene.

Innhold:

Sammendrag	4
Bakgrunn	6
Sammensetning av arbeidsgruppen	6
Mandat	
Tolkning av mandat	6
Arbeidsform og innhenting av informasjon	7
Rammeverket, studenters og brukeres rettigheter	8
Hvem omfattes av forskrift om skikkethet	8
Forholdet mellom lov om helsepersonell og universitets- og høyskoleloven	9
Regelverkets retningslinjer for informasjonsutveksling i skikkethetssaker	10
Å melde tvil – hvem kan gi informasjon til hvem og hvordan?	10
Krav til studenters opplysningsplikt	11
Samordna Opptak	12
Politiattest	12
Varighet av utestengning	13
Dekking av utgifter til skikkethetssaker	13
Opptakskrav til studiene	14
Oppsummering og anbefaling fra arbeidsgruppen	15
Organisering av skikkethetsarbeidet i institusjonene	17
Institusjonenes arbeid med den løpende skikkethetsvurderingen	17
Institusjonenes arbeid med særskilte skikkethetssaker	18
Intern organisering	19
Anbefalinger fra arbeidsgruppen	21
Kompetanse i institusjonene og utvikling av gode nettverk	23
Hvordan skoleres nemndene på institusjonene?	23
Hvordan skoleres den institusjonsansvarlige for skikkethetssaker?	23
Hvordan skoleres praksisfeltet når det gjelder vurdering av studenters skikkethet?	24
Informasjon til studentene	24
Nettverket for skikkethetsansvarlige og nemndsledere	24
Anbefalinger fra arbeidsgruppen	25
Vedlegg	26

Sammendrag

Arbeidet med skikkethetsvurdering møter to hovedproblemer:

1. Lov- og regelverk er uhensiktsmessig og uklart
2. Det er manglende fokus på skikkethetsarbeid i institusjonene.

I rapporten foreslås en rekke tiltak for å styrke dette arbeidet, som er en viktig kvalitetssikring både av våre utdanninger og de kandidatene vi uteksaminerer. Disse tiltakene fremkommer etter hvert av hovedkapitlene:

- Rammeverket, studenters og brukeres rettigheter
- Organisering og praktisering av skikkethetsarbeidet i institusjonene
- Kompetanse i institusjonene, nettverk og spredning av informasjon

Rammeverket, studenters og brukeres rettigheter

Lov om helsepersonell og universitets- og høyskoleloven står i motsetning til hverandre når det gjelder pasient/brukerrettigheter og studentrettigheter. Vi mener lovverket må endres, slik at det kommer klart frem at sårbare brukergruppers rettigheter må veie tyngre enn studentrettighetene. Vi mener også at lovens virkemidler må bli tydeligere og enklere å ta i bruk for institusjonene. Særlig skaper Rundskriv F-14-06 med retningslinjer for forskriften uklarhet, og vi foreslår flere endringer i denne.

Flere utdanninger bør omfattes av skikkethetsforskriften enn hva tilfellet er i dag. Vi ønsker også en innskjerping på flere områder, blant annet når det gjelder varighet av utestenging fra studiet og hva en politiattest skal omfatte, ved inntak til utdanningene.

Det hersker usikkerhet rundt hvilken informasjon som kan tilflyte hvem i skikkethetssaker, både internt i institusjonen, men særlig mellom institusjoner. Vi foreslår at den institusjonsansvarlige for skikkethetssaker gis tilgang til mer informasjon enn det vi opplever dagens regelverk gir rom for. Vi foreslår at det åpnes for at institusjonsansvarlige i visse tilfeller er den eneste som vet hvem tvilmeldingen kommer fra. Det vil si at den som melder tvil får være anonym overfor den som saken gjelder. Det må også klargjøres hvilke krav man kan stille til studenters egen opplysningsplikt.

Vi foreslår en mer effektiv innhenting av politiattest for de utdanninger som har dette som krav.

Det bør åpnes for at det kan være mer enn én skikkethetsansvarlig ved hver institusjon.

Kravene til norskkompetanse for opptak til studier bør økes.

Organisering og praktisering av skikkethetsarbeidet i institusjonene

Institusjonene må gjøres mer kjent med virkemidlene i og rutinene for skikkethetsarbeid. Virkemidlene må klargjøres. Det må bli mindre krevende for institusjonen å ta dem i bruk, både når det gjelder økonomi og kompetanse.

Utdanningsinstitusjonenes ansvar for opplæring av praksisfeltets veiledere innenfor skikkethetsvurdering må formaliseres.

Arbeid med skikkethetsvurdering bør være inkludert i NOKUTs evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer.

Kunnskapsdepartementet bør ta institusjonenes praksis og arbeid med skikkethetsvurdering opp til diskusjon når de har etatsstyringsmøter med institusjonenes ledere.

Kompetanse i institusjonene, nettverk og spredning av informasjon

Nettverket for skikkethetsansvarlige og nemndledere for skikkethetssaker bør forankres i UHR, under utdanningsutvalget. Dette nettverket kan bidra i kompetanseoppbygging på institusjonene, men må få skolering.

Kunnskapsdepartementet bør tilrettelegge for at det finnes juridisk kompetanse på nasjonalt nivå som institusjonene kan henvende seg til i skikkethetssaker.

Informasjon til studentene må bli bedre, både om løpende og om særskilt skikkethetsvurdering.

Bakgrunn:

Nettverket av skikkethetsansvarlige og ledere av skikkethetsnemndene i UH-sektoren sendte i november 2009 et brev til UHR med ønske om at UHR oppnevner en arbeidsgruppe med mandat til å arbeide med tydeliggjøring og dokumentasjon av utfordringer og problemer knyttet til praktiseringen av Forskrift om skikkethetsvurdering.

Studentenes Landsforbund fulgte opp saken ved å oversende en egen resolusjon til UHR, der initiativet fra de skikkethetsansvarlige og skikkethetsnemndene ble støttet.

Nasjonalt råd for helse- og sosialfagutdanning og Nasjonalt råd for lærerutdanning i UHR opprettet i samarbeid en arbeidsgruppe som skulle utrede skikkethetsarbeidet ved de av våre utdanninger som er underlagt slik vurdering.

Sammensetning av arbeidsgruppen

Følgende ble oppnevnt:

- Geir Gundersen, Norsk studentorganisasjon (NSO)
- Cecilie Hammersland, Norsk studentorganisasjon (NSO)
- Arve Hepsø, Nasjonalt råd for lærerutdanning, UHR
- Anne Grethe Naustdal, Nettverket av skikkethetsansvarlige
- Britt-Ingjerd Nesheim, Dekanmøtet i medisin
- Frøydis Oma Ohnstad, Nasjonalt råd for lærerutdanning
- Marit Rustad, Nasjonalt råd for helse- og sosialfag, UHR
- Elisabeth Moen Rørvik, Profesjonsråd for farmasiutdanning
- Solveig Osland Sandvik, Nasjonalt råd for helse- og sosialfag, UHR
- Sissel Ettre Solbakken, UHR
- Anne-Kari Torgalsbøen, Profesjonsråd for psykologiutdanning

Frøydis Oma Ohnstad ble valgt til gruppens leder.

Kjærstin Åstveit fra UHR har vært gruppens sekretær.

Mandat:

Arbeidsgruppen bes om å utrede problemstillinger forbundet med de høyere utdanningsinstitusjonenes arbeid med skikkethetsvurderinger, og skissere mulige løsninger på disse.

Arbeidsgruppen bes selv om å vurdere hvilke opplysninger som bør innhentes for å foreta disse vurderingene/foreslå løsninger. UHRs sekretariat vil så langt som mulig være behjelpelig med innhenting av disse opplysningene.

Arbeidsgruppen bes levere sin rapport innen 01.02.2011.

Tolkning av mandat

Arbeidsgruppen har drøftet hva vi mener med problemstillinger forbundet med skikkethetsvurderinger i utdanningsinstitusjonene. Vi kunne ha begrenset oss til det arbeidet som gjøres i institusjonene ifht å gjennomføre skikkethetsforskriften.

Vi mener imidlertid at skikkethetsarbeidet i høyere utdanning er svært sammensatt og at problemer som oppstår i forbindelse med særskilte skikkethetssaker ofte har direkte sammenheng men andre sider ved høyere utdanning - bl.a. med inntak av studenter,

politiattester, informasjon mellom institusjoner og organisering av studiene. Derfor har arbeidsgruppen valgt å gå bredt ut for å belyse de problemområdene vi har erfart i arbeid med skikkethetsvurdering i høyere utdanning.

Arbeidsform og innhenting av informasjon

Arbeidsgruppen har hatt fire møter i tillegg til kommunikasjon via e-post og blogg.

Arbeidsgruppen har hatt møter med en rekke ulike organisasjoner og instanser i løpet av arbeidet (vedlegg 7).

Arbeidsgruppen har gjennomført to spørreundersøkelser for å innhente oppdatert informasjon fra fagmiljøene. Disse ble begge laget til det nasjonale nettverksmøtet for skikkethets-vurdering i Fredrikstad høsten 2010. Spørreundersøkelsene og resultatene fra disse finnes som vedlegg til rapporten (vedlegg 2). Resultatene presenteres også delvis gjennom rapporten der dette tematisk er naturlig.

Vedlagt rapporten finnes også en juridisk vurdering rundt forholdet mellom opplysningsplikt og taushetsplikt relatert til skikkethetsarbeidet, utarbeidet av juristen i arbeidsgruppen, Sissel Etre Solbakken (vedlegg 3). Solbakken har også utarbeidet et notat om studenters rettigheter (vedlegg 4).

Det følger videre et notat (vedlegg 5) fra studieleder ved Menighetsfakultetet, som drøfter behovet for politiattest og skikkethetsvurdering for profesjonsutdanningene deres (prest, diakon, kateket).

Arbeidsgruppen mener dagens forskrift mangler presisjonsnivå og at den også må strammes inn på flere områder. Vedlagte forskrift om skikkethetsvurdering, utvisning, bortvisning og utestengning ved Politihøgskolen (vedlegg 6) er mye klarere, har høyere presisjonsnivå og er også strengere enn hva vår forskrift om skikkethetsvurdering er i dag.

Pedagogstudentene har utarbeidet et policynotat om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene. Dette følger vedlagt (vedlegg 8).

Få saker har vært til behandling i felles klagenemnd. En oversikt over hvilke saker som har blitt behandlet, og hvilket utfall disse har fått, finnes i vedlegg 9.

Ettersom vår rapport gjelder utdanning til de fleste profesjoner som den kommende stortingsmeldingen om velferdsstatens yrker vil omhandle, har vi også sendt innspill til sekretariatet som arbeider med stortingsmeldingen - om universitetenes og høgskolenes arbeid med skikkethetsvurdering.

Arbeidsgruppen har valgt å konsentrere seg om tre hovedpunkter i rapporten vi legger frem:

- Rammeverket, studenters og brukeres rettigheter
- Organisering og praktisering av skikkethetsarbeidet i institusjonene
- Kompetanse i institusjonene, nettverk og spredning av informasjon

Rammeverket, studenter og brukeres rettigheter

Skikkethetsvurdering etter lov om universiteter og høyskoler omfattet fra 1999 til 2006 kun lærerutdanningene. I 2006 ble en rekke angitte helse- og sosialfagutdanninger også underlagt forskriften om skikkethetsvurdering. Forskriften omfatter i dag 25 av våre utdanninger (se vedlegg 1 for oversikt). Hele forskriften kan leses på følgende side: <http://www.lovdata.no/for/sf/kd/td-20060630-0859-0.tm>. Rundskriv F-14-06 med retningslinjer for forskriften, finnes på nettsiden: <http://www.regjeringen.no/se/dep/kd/dok/rundskriv/2006/rundskriv-f-14-06.html?id=109640> I henhold til forskriften skal det gjennomføres en løpende skikkethetsvurdering av alle studenter gjennom hele studiet. Denne skal inngå i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer eller som helse- eller sosialpersonell. Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering. Forskriften sier at "En student som utgjør en mulig fare for barnehagebarns og elevers eller pasienters, klienters og brukeres liv, fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet, er ikke skikket for yrket." Videre sier forskriften at "hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket", skal særskilt skikkethetsvurdering anvendes og studenten gis tilbud om forsterket veiledning og oppfølging.

I rundskriv F-14-06, skriver Kunnskapsdepartementet (KD) at de vil "understreke at muligheten til å vurdere en student som ikke skikket etter en særskilt skikkethetsvurdering bare må benyttes i helt spesielle tilfeller, når andre formelle og uformelle virkemidler underveis i studiet som skal sikre at bare studenter som oppfyller kravene får vitnemål, ikke har avhjulpet situasjonen. Det viktigste virkemidlet ligger i selve studiet, dvs. studenten kan få stryk/ikke-bestått i fag eller praksis."

Videre viser KD til at andre lovparagrafer også kan komme til bruk i tilfeller der studenter "opptrer grovt klanderverdig på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse"..., "som gjør seg skyldig til grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden" – eller som viser "grovt forstyrrende opptreden og fusk på eksamen". I slike tilfeller kan institusjonens klagenemnd eller styre utestenge studentene i inntil tre år.

Arbeidsgruppen tolker ovennevnte formuleringer som at bestemmelsen i skikkethetsforskriften om adgangen til å reise en særskilt skikkethetssak *bare skal benyttes i helt spesielle tilfeller/i liten grad skal anvendes*. Vi mener at dette er en av grunnene til at det fremmes få saker for skikkethetsnemndene. Selv om de viktigste virkemidlene til å vurdere studenters skikkethet ligger i selve studiet, blant annet gjennom praksisopplæringen/kliniske studier, mener vi at departementet må være tydeligere på når skikkethetssaker kan og skal fremmes. Når rundskrivet kan leses som en oppfordring til at særskilt skikkethetssak *i minst mulig grad skal benyttes*, fører det til at institusjonene vegrer seg for å ta den i bruk, noe som i tilfelle er bekymringsfullt. Det må ikke foreligge så mange negative insentiver når det gjelder å fremme særskilte skikkethetssaker. Vi ønsker at rundskrivets formulering om at særskilt skikkethetsvurdering "bare må benyttes i helt spesielle tilfeller", strykes.

Vi vil særlig løfte frem følgende problemstillinger relatert til rammeverk og rettigheter:

Hvem omfattes av forskrift om skikkethet

Det er 25 utdanninger som i dag er underlagt forskriften om skikkethet, men det virker for oss noe tilfeldig hvilke utdanninger dette er. Lærerutdanningene er underlagt skikkethetsvurdering, men spesialpedagoger er det ikke. Leger og psykologer er underlagt

skikkethetsvurdering, men ikke prester. Vi viser til vedlagte notat fra studiedekanen ved Menighetsfakultetet, som på en god måte illustrerer at det er tilfeldig hvilke utdanninger som er underlagt skikkethetsvurdering, hvor viktig en slik vurdering er for flere utdanninger, og hvor vanskelig det er for utdanningene å få godkjent innføring av skikkethetsvurdering. Vi mener det er viktig å diskutere dette, og ønsker at flere utdanninger underlegges skikkethetsvurdering.

Vi stiller også spørsmål ved videreutdanninger som ikke er underlagt skikkethetsvurdering, mens grunnutdanningene er det. Vi kan ikke se noen grunner til at ikke skikkethetsvurdering er like viktig for videreutdanningene, som for grunnutdanningene. En skikkethetsvurdering gjort av en sykepleier flere år tilbake, trenger ikke bety at man automatisk er skikket til å bli for eksempel operasjonssykepleier i dag.

Vi ønsker en diskusjon om hvilke videreutdanninger som bør underlegges skikkethetsvurdering og mener det er flere enn hva tilfellet er i dag.

Forholdet mellom lov om helsepersonell og universitets- og høyskoleloven

Lov om helsepersonell (<http://www.lovdato.no/all/hl-19990702-064.html>) sier at elever og studenter som i forbindelse med helsefaglig opplæring utfører handling som har "forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende eller rehabiliterende mål og som utføres av helsepersonell", omfattes av loven. Det vil si at studenter i helse- og sosialfaglige utdanninger, som er ute i praksisopplæring/kliniske studier, omfattes av lov om helsepersonell med de krav og forventninger som ligger der. Universitets- og høyskoleloven og nasjonale rammeplaner, for utdanninger som har dette, pålegger institusjonene å skaffe studentene praksisplasser. Vi har flere ganger opplevd at praksisfeltet har nektet å ta mot studenter, fordi de anser dem å være til fare for de brukerne de skal ta hånd om. Samtidig har utdanningsinstitusjonen plikt til å gi studentene praksisopplæring/klinisk undervisning. Det betyr at pasientrettighetene kan bli stående i et motsetningsforhold til studentrettighetene. Skal studentrettighetene være så sterke at selv om praksisstedet mener det for eksempel er fare for pasientenes sikkerhet på grunn av en students framferd og kompetanse, så må utdanningen sette inn en veileder som skal følge denne studenten slik at praksisperioden kan gjennomføres og pasienter beskyttes? Kan dette være rett praksis sett både fra studentenes, praksisfeltets og brukernes side? Vi mener at pasient-/bruker/elevrettigheter må stå over studentrettigheter og etterlyser derfor en presisering av det i lovverket.

I henhold til skikkethetsforskriftens § 9 første ledd, siste setning, kan riktignok praksisperioder utsettes til etter at utvidet veiledning er avsluttet. Institusjonen må derfor sørge for å varsle studenten og innkalle til møte uten ugrunnet opphold dersom det har kommet en tvilsmelding som institusjonen vil følge opp. Vi mener at institusjonen, av hensyn til sårbare brukergrupper, skal ha rett til å ta studenten ut av praksisopplæringen/klinisk undervisning med øyeblikkelig virkning i tilfeller der praksisfeltet eller institusjonen selv melder begrunnet tvil. Det følger av rundskrivet at også praksisfeltet kan sende skriftlig tvilsmelding om en student de har vært i kontakt med.

Utestengning fra studier, praksisopplæring eller klinisk undervisning kan også foretas etter UH-lovens §§ 4-8 og 4-9. Det er viktig at institusjonene har disse mulighetene til å stoppe studenter fra å gå ut i praksis, både av hensyn til studenten selv, med tanke på institusjonenes ressursbruk og ikke minst de ofte sårbare brukergruppene.

Regelverkets retningslinjer for informasjonsutveksling i skikkethetssaker

I tilfeller der det er nedfelt en opplysningsplikt i lov, går denne foran taushetsplikten i andre lover. Regler og bestemmelser for taushetsplikt gir ofte anvisning på skjønnsmessige vurderinger, og det skal blant annet legges vekt på om det foreligger beskyttelsesverdige interesser som det er behov for å hindre kommer ut. Det kan ikke informeres om noens personlige forhold, det vil si opplysninger som "det er vanlig å ville holde for seg selv", uten en klar hjemmel i lov/medhold av lov. Utdanningsinstitusjonene har plikt til å unnta taushetsbelagte opplysninger fra offentlighet. Men taushetsbelagte opplysninger kan i en viss utstrekning gjøres tilgjengelige for andre tjenestemenn "innen organet eller etaten". Og et forvaltningsorgan kan under visse forhold gi andre forvaltningsorganer opplysninger om personlige forhold.

Vi opplever at det er vanskelig å utveksle informasjon mellom institusjonene når en student får varsel om at særskilt skikkethetsvurdering vil bli iverksatt. Dette er problematisk, blant annet fordi det kan føre til at studenter slutter ved en institusjon når de får varsel om at det vil bli startet en slik sak, for så å søke opptak ved samme studium på andre institusjoner. For å ivareta studentene selv, medstudenter, utdanningsinstitusjonene, praksisfeltet og sluttbrukerne av disse studentenes tjenester, ønsker vi et godt nasjonalt informasjonssystem som forhindrer at studenter under særskilt skikkethetsvurdering kan vandre fra studiested til studiested uten at informasjon om dette følger med studenten.

Informasjon som ikke har en klar hjemmel, kan ikke nødvendigvis brukes som grunnlag for avslag på søknad om overflytting eller opptak på en annen institusjon. Det er derfor, og av hensyn til studenters rettssikkerhet, viktig med en klar lovhjemling. Vi er imidlertid usikre på hvilke type informasjon som kan gis, og hvilken som ikke kan gis, basert på ovennevnte. Vi ser behov for en tydeliggjøring her og klarere retningslinjer for informasjonsutveksling, slik at viktig informasjon kan utveksles mellom utdanningsinstitusjoner samtidig som rettigheter ivaretas både for studenter og brukergrupper/arbeidslivet. Vi er kjent med at noen institusjoner har begynt å utvikle ulike praksiser ved overflytningssøknader, der de ber studentene selv om å dokumentere at de ikke er under en særskilt skikkethetsvurdering.

Skulle studentene være underlagt skikkethetsvurdering på sitt forrige studiested, så mener vi ikke at dette gir grunnlag for å nekte opptak, studenten vil fortsatt ha krav på forsterket veiledning og oppfølging på sin nye institusjon. Samtidig kan det virke som om det her er behov for å utvikle noen standarder for hvordan informasjon skal håndteres i slike saker. *Praktiserer institusjonene taushetsplikten* sin strengere enn det regelverket legger opp til? Kan man gi informasjon fra en institusjonsansvarlig for skikkethet til en annen om at det er reist skikkethetssak – for at den mottakende institusjonen kan følge opp denne studenten?

Vi ber også om nærmere tilbakemelding på når institusjonens plikt til å gi veiledning og oppfølging slutter. Når først en slik alvorlig sak som en særskilt skikkethetsvurdering er påbegynt, mener vi institusjonene har plikt til å følge den opp. Det kan ikke være slik at den ene parten alene kan bestemme seg for å avslutte den.

Å melde tvil – hvem kan gi informasjon til hvem og hvordan?

I henhold til forskrift om skikkethet skal den som leverer tvilsmelding, ikke regnes som part i saken. I rundskriv F-14-06 heter det at "alle som er i kontakt med studenten kan levere inn tvilsmelding. I de fleste tilfeller vil det være faglærere eller praksisveiledere som finner grunn til å levere tvilsmelding, men det kan for eksempel også være studenter og administrativt

ansatte ved institusjonen som har vært i kontakt med studenten. Institusjonsansvarlig for skikkethetsarbeid skal ikke behandle innleverte tvilsmeldinger som er åpenbart ugrunnet. Den som leverer tvilsmelding, har ikke adgang til å være anonym i forhold til institusjonsansvarlig for skikkethet, skikkethetsnemnda, styret eller studenten det er reist tvil om." Vi har forståelse for at det er vanskelig å kreve anonymitet når det meldes tvil, av hensyn til den enkeltes rettssikkerhet. Samtidig opplever vi at medstudenter ikke våger å sende tvilsmelding fordi man er usikker på etterreaksjoner fra studenten som det meldes tvil om. For å beskytte seg selv, og eventuelt også sin familie, våger studenter iblant ikke å melde fra når dette ikke kan gjøres anonymt. De skal ofte også fortsatt "gå i klasse" med den studenten de melder tvil om. Dette er problematisk. På den ene siden må rettssikkerheten til studentene ivaretas. På den andre siden vil det i enkelte tilfeller være viktig for utdanningsinstitusjonen å få tilgang til informasjon om studenter som de bare kan få tilgang til dersom f.eks. medstudenter kan være anonyme tvilsmeldere. Ett eksempel er der studentene er "eksemplariske" i studiesituasjonen, men privat har problemer som vil få påvirkning på jobbutførelsen, som vold, narkotika, alkohol m.m. Dette er problemer som kan være vanskelige å oppdage for faglærere i løpet av studiet.

Vi har også eksempel på at en leder fra en helseinstitusjon ringte for å melde tvil om en student ved sykepleierutdanningen. Studenten hadde et tilsettingsforhold ved helseinstitusjonen. I denne situasjonen ble det vurdert at lederen ikke hadde mulighet for å sende tvilsmelding fordi studenten ikke var der som student, men som tilsatt pleieassistent.

Det er viktig å sikre både den som melder tvil og den meldingen gjelder. Vi mener at det bør være mulig å sende tvilsmeldinger som ivaretar anonymiteten til den som melder tvil, overfor den som saken gjelder. Slike tvilsmeldinger må være begrunnet og sendes direkte til institusjonsansvarlige for skikkethet, som må kjenne identiteten til avsenderen. Den institusjonsansvarlige for skikkethet må så avgjøre om meldingen bør følges opp eller ikke. Det må også klargjøres at personer som er i kontakt med studenten, også utover studiesituasjonen, kan melde tvil til utdanningsinstitusjonen. Hvem dette eventuelt kan angå, må utredes og tydeliggjøres i retningslinjene.

Krav til studenters opplysningsplikt

Arbeidsgruppen har diskutert forholdet mellom studenters opplysningsplikt og institusjonens informasjonsplikt. Når det gjelder studenters opplysningsplikt, er det ingen klar lovhjemmel. Det medfører at studentene ikke plikter å informere om forhold som kan ha betydning for utøving av profesjonen. Unntatt fra dette er studenter som går på LAR (legemiddelassistert rehabilitering), selv om vi erfaringsmessig ofte først får vite om dette ved vurderingssamtalene ifht særskilt skikkethetsvurdering. Studentene må informeres bedre om den opplysningsplikten de har. Dette er først og fremst et ansvar for utdanningsinstitusjonene.

Det har hendt at studenter med ulike psykiske lidelser eller annen bakgrunn som gir grunnlag for ekstraordinær vurdering, veiledes inn i studier (for eksempel fra NAV og rådgivere i videregående skoler) der de som yrkesaktive skal arbeide med sårbare grupper, som barn og pleietrengende. Det er viktig at utdanningene sikres nødvendig informasjon om studenter som har behov for ekstra oppfølging. Dette er viktig både for å ivareta studentene selv, for de brukergrupper de på sikt skal arbeide med, og for at utdanningsinstitusjonene skal kunne gi disse studentene en så godt tilrettelagt utdanning som mulig. Vi mener det er

behov for en klarere lovhjemmel for opplysningsplikten studentene har overfor studiestedet før de påbegynner sitt studium.

Basert på ovennevnte mener vi det må være mulig å stille klarere krav til opplysningsplikt fra studenter. Vi ønsker at dette utredes juridisk. Det kan gjelde opplysning om konflikter relatert til utdanningsinstitusjonen som studenten har vært i, bekymringsmeldinger, varsel om at institusjonen vurderer å starte en særskilt skikkethetssak, rusmisbruk, vold eller andre forhold som studenten skjønner eller burde skjønt kunne ha relevans for studiet og profesjonsutøvelsen. Vi ønsker også at det utredes hvilke konsekvenser det kan føre til at opplysningsplikten klart er brutt i saker der studenten selv forstår eller burde forstått at opplysninger burde vært gitt til utdanningsinstitusjonen.

Samordna Opptak (SO)

SO er et serviceorgan for høgskoler og universitet i opptaket av søkere til høyere grunnutdanninger. I henhold til forskrift om skikkethetsvurdering skal SO informeres etter at det er fattet vedtak om ikke-skikkethet. Denne informasjonen skal samles i et sentralt register. Hensikten er å hindre at studenter som er vurdert som uskikket ved én institusjon, fortsetter på samme utdanning ved en annen institusjon i utestengningsperioden. SO har som fast rutine å foreta manuelle søk tre ganger i året. De har, etter det vi har fått opplyst, ikke oppdaget at utestengte studenter har søkt opptak på tilsvarende studier, så langt.

For at det sentrale registret til SO skal ha en funksjon, forutsetter det at søknader om opptak sendes via SO. Dette skjer ikke alltid. Søknader om overflytting sendes direkte til institusjonen, og for noen studier sender også studentene søknader om opptak direkte til institusjonen (gjelder blant annet PPU-studiet). SO sitt register vil dermed ikke fange opp disse sakene. Det sentrale spørsmålet blir da om, og i tilfelle hva slags, studentinformasjon institusjonene har rett til å få fra SO og hvilken informasjon som de kan utveksle seg i mellom. Vi mener institusjonene må kunne utveksle informasjon mellom sine institusjonsansvarlige for skikkethet i tilfeller der det er reist særskilt skikkethetssak mot en student. Vi ønsker en løsning som gir institusjonene samme muligheter for informasjonsutveksling som de for eksempel har i tilfeller med fusk eller forfalskede vitnemål: Dersom en institusjon under UH-loven, NOKUT eller SO oppdager at en søker har levert falskt vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt fra falske institusjoner, skal de gjensidig informere hverandre etter at forholdet er anmeldt til politiet.

Politiattest

De fleste studier som er underlagt skikkethetsvurdering, har også obligatorisk fremvisning av politiattest. Gruppen har diskutert hvilke punkter en politiattest bør omfatte. For opptak til lærerutdanningene er det for eksempel bare seksuelt misbruk som skal rapporteres i en politiattest. Nasjonalt råd for lærerutdanning uttalte i sin siste høring til endringer i politiattesten at de synes dette var for snevert, og ønsket også at andre forhold, som dom for voldsbruk, ble inkludert i attesten. Dette ble ikke tatt til følge. Vi mener det er viktig å gå gjennom dette på nytt og vurdere hva som skal omfattes av en politiattest før studentene gis opptak til ulike studier. Vi mener også at det bør diskuteres hvor ofte politiattest skal fremlegges for de ulike studiene.

Utover de lovbrudd som skal fremgå av politiattesten, har institusjonene ikke rett til opplysninger om tidligere lovbrudd. Vi ser det rettssikkerhetsmessige aspektet for den det

gjelder i slike tilfeller, men mener også at det vil være relevant for utdanningsinstitusjoner å kjenne til studenters bakgrunn, for eksempel ved gjentatte lovbrudd og ved særlig grove lovbrudd.

Dagens system er slik at den enkelte student selv må henvende seg til politiet for å få sin attest. Vi ser for oss at det må kunne gå an å løse dette på mer effektive måter, for eksempel ved at institusjonene sender samlelister til politikontoret/kontorene – og at det ble gitt tilbakemelding til institusjonene dersom politiet fant grunn til å gi tilbakemelding på enkeltstudenter. Dersom dette innføres, ser vi for oss at politiattester kan sendes årlig og at det samtidig betyr en effektivisering i forhold til dagens system.

Varighet av utestengning

I henhold til skikkethetsforskriften kan ikke-skikkede studenter utestenges fra studiet i inntil 3 år. Vi ønsker at det åpnes for muligheter for lengre utestengningsperioder, også permanent, i særlig alvorlige tilfeller. Vi er klar over det problematiske i å gi noen permanent utestengelse – det kan virke som et yrkesforbud. Samtidig vil det i særlig graverende tilfeller, som ved pedofilidommer, ikke være noe som tilsier at dette er en person som noen gang vil være skikket til å arbeide med små barn. Vedkommende vil aldri kunne yte helsehjelp til barn eller personer med utviklingshemming, jf helsepersonelloven § 20a. Vi viser i denne sammenheng til forskrift om skikkethetsvurdering, utvising, bortvisning og utestenging av studenter ved politihøgskolen § 1 annet ledd som sier at en student kan utvises for alltid. Ansvar for å beskytte sårbare grupper må alltid veie tyngst.

Dekking av utgifter til skikkethetssaker

De økonomiske tapene ved skikkethetssaker vil komme både som følge av inntekter på grunn av svikt i studiepoengproduksjon og fordi studentene har rett til advokatbistand, dekket over institusjonenes budsjetter, når saken er fremmet for skikkethetsnemnda. Dette kan bli svært kostbart for institusjonene.¹

Felles klagenemnd har i fuskesaker opprettholdt vedtak om å sette ned advokatens salærkrav. Vi mener at prinsippet om at det kun er nødvendige kostnader som kan kreves dekket, også må gjelde i skikkethetssaker. Sivilombudsmannen har også uttalt seg om hva som anses som «nødvendige» sakskostnader. Det har i tillegg vært saker for domstolen hvor advokatens salærkrav er satt ned.

Vi ønsker at det gis informasjon til institusjonene om hvilke kostnader som kan forventes i skikkethetssaker, også om muligheter til å avkorte advokatsalær som virker urimelig høye, samt mulighet til å sende klage på slike salær til felles klagenemnd.²

¹ I en sak, ved en høgskole, kom sluttsummen på én enkelt skikkethetssak på rundt 1 million kroner. Høgskolen fikk i denne saken medhold. Dette var en student som hadde vandret fra utdanningsinstitusjon til utdanningsinstitusjon uten å bli stoppet, fordi vedkommende skiftet institusjon når det ble varslet at det ville bli reist skikkethetssak. En av grunnene til at denne saken ble så kostbar, var at den ble prøvet for retten i Oslo, slik at det ble mye reiseutgifter. Det er presisert fra felles klagenemnd at det er legitimt for institusjonen å bestemme at det skal brukes advokatkontor i nærmeste geografiske omkrets. Dette vil kunne begrense utgiftene noe. Men fortsatt vil skikkethetssaker være kostnadskrevende, både økonomisk, tids- og personalmessig.

² Felles klagenemnd oppnevnes av KD og er lagt til SO. Virkeområdet til Felles klagenemnd er klager over enkeltvedtak truffet med hjemmel i universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 til 4-10. Dette omfatter klagesaker vedrørende annullering av eksamen mm., utestenging og bortvisning, utestenging grunnet straffbare forhold –

Dersom bestemmelsen om at studenter skal få dekket advokatutgifter fra utdanningsinstitusjonen opprettholdes, må institusjonene få kompensasjon for disse utgiftene. Alternativt bør studenter få mulighet til fri rettshjelp i særskilte skikkethetssaker når disse kommer til behandling i nemnd og/eller institusjonens styre. Skikkethetssaker er allerede tunge, både fordi de er komplekse og fordi de har menneskelige sider som gjør at det kan være svært krevende å ta tak i dem, og negative økonomiske insentiver i tillegg kan gjøre at det blir nesten umulig for institusjonene å ta dem opp.

Opptakskrav til studiene

Gode språkkunnskaper er essensielt for å fungere som profesjonsutøver. I tilfeller der språkkunnskapene ikke er tilstrekkelige, kan i verste fall farlige situasjoner oppstå. Universitetene og høgskolene melder ofte at de tar opp studenter som formelt er kvalifiserte, men som viser seg å ha altfor svake norskkunnskaper til å kunne gjennomføre studiet de er tatt opp ved. Vi frykter også, fordi studentene faktisk er formelt kvalifiserte til opptak, at noen av dem ikke blir fanget opp i løpet av studiet, slik at de uteksamineres uten at de har gode nok språkkunnskaper til å fungere tilfredsstillende i praksisfeltet. De som ikke har gode nok språkkunnskaper, er ikke skikket. Vi foreslår at det åpnes for muligheter til å ha opptaksprøver der institusjonene selv ønsker dette, alternativt at det utvikles en ny test.

Personer som trenger dokumentasjon på sine norskferdigheter tar Test i norsk – høyere nivå (også kalt "Bergenstesten"). Denne testen har vist seg ikke å være god nok for å sikre at de kommende studentene klarer å gjennomføre studiene, og deretter for å fungere som profesjonsutøver.

Av hensyn til studenten selv, som mener seg kvalifisert når de formelle opptakskravene er godkjent og som dermed regner med å kunne gjennomføre studiet, av hensyn til utdanningene, og ikke minst av hensyn til brukerne, etterlyser vi bedre norsktester og opptaksprøver/kontroll av norskkunnskaper hos studenter før de begynner i utdanningene.

Oppsummering og anbefalinger fra arbeidsgruppen

Utgangspunktet er felles for utdanningsinstitusjonene og studentene: vi ønsker at alle studenter som er kvalifisert for det, skal få anledning til å gjennomføre sine studier. Så langt som mulig skal studenter gis mulighet til å bli utdannet innenfor den profesjonen de ønsker. Samtidig skal vi sikre brukernes rettigheter og gå god for kompetansen hos de studentene vi uteksaminerer.

Særskilte skikkethetssaker vil bli reist for et svært lite mindretall av studentene. Vi må likevel sikre at disse sakene blir reist, og da må regelverket være slik at institusjonene tar det i bruk og at forskriften om skikkethetsvurdering og rundskrivet er klart nok til at det er mulig for institusjonene å reise denne typen saker uten at det krever unødige mange faglige og økonomiske ressurser. Det er meget uheldig at dette er ressurser som må tas fra utdanningen selv. Det betyr at et svært lite mindretall av studenter kan komme til å bruke uforholdsmessig mange av ressursene som er avsatt til hele studiet - både økonomisk og veiledningsmessig. Dette er tapte ressurser som kan ramme kvaliteten i studietilbudet.

Arbeidsgruppen vil anbefale:

Lov- og regelverket

- Der det er konflikt mellom studentrettigheter og pasient/brukerrettigheter, må studentenes rettigheter vike til fordel for sårbare gruppers sikkerhet og rettigheter. Regelverket gjennomgås og presiseres på dette punktet.
- Det må utredes hvem som har ansvaret for å vurdere om de foreslåtte veiledningstiltakene tilfredsstiller de sårbare gruppenes sikkerhet dersom det oppstår konflikt mellom praksisfelt og utdanningsinstitusjonen om for eksempel gjennomføring av praksis.
- Det hjemles tydeligere at institusjonene har muligheter til å informere hverandre direkte i skikkethetssaker.
- Lovverket gir mottakende institusjoner adgang til å avkreve attest om at det ikke er noen pågående skikkethetssak knyttet til studenten fra andre institusjoner ved studentoverflyttinger
- Utdanningsinstitusjoner kan ta kontakt med SO for å sjekke om en student har et *vedtak* om ikke-skikkethet mot seg i forbindelse med søknader om overflytting. Det bør innføres tilsvarende informasjonsregler her som for vedtak om fusk.
- Det åpnes for å øke varigheten av utestengningen ut over tre år og også permanent i særlig graverende tilfeller. Vi ber også om at dette utredes.
- Det utredes hvilke krav som kan stilles til studenters opplysningsplikt i saker som har betydning for studiet de starter på.
- Vi ønsker en utvidelse av hva som omfattes av politiattest. Denne utredningen bør ha som mål å dekke de felt som anses nødvendig for den enkelte utdanning. Vi ønsker at utdanningsinstitusjonene høres i denne saken.
- Det utredes mer effektive måter å håndtere selve systemet med politiattest på. Utdanningsinstitusjonenes studieadministrasjoner kan bidra her.

- Det må gjøres en gjennomgang av hvilke utdanninger og fagområder som bør underlegges skikkethetsvurdering.³ En rekke utdanninger som åpenbart burde vært omfattet av skikkethetsvurderinger, er det ikke.
- Videreutdanninger må også omfattes av skikkethetsvurderinger
- Alle som er i befatning med studentene, skal kunne melde tvil. Tvilen skal være begrunnet og konkretisert, og institusjonsansvarlige for skikkethet vurderer om saken bør forfølges videre.
- Den som leverer tvilsmelding, må ha anledning til å være anonym overfor den studenten det gjelder.
- Det vurderes på nytt hvilke profesjoner/utdanninger/videreutdanninger som bør komme inn under ordningen med skikkethetsvurdering.

Opptakskrav til studier

- Vi ønsker mulighet for opptaksprøver som tester norskkunnskaper ved institusjonene.
- Arbeidsgruppen ønsker at det innføres strengere krav enn det som gjøres i dagens "Bergenstest" for de som trenger ekstra dokumentasjon på sine norskkunnskaper.
- De som veileder studenter inn i studier der de ofte skal arbeide med sårbare grupper, som barn og pleietrengende, må vite hvilke krav som stilles til yrkesutøvelsen.

Informasjon

- Det må bli lettere å utveksle informasjon mellom utdanningsinstitusjonene slik at vi unngår at studenter det reises tvil om, vandrer fra ett studiested til ett annet, uten at den mottakende institusjonen er informert om bakgrunnen for endring av studiested.
- Det klargjøres hvem den som melder om tvil, kan informere. Det må hjemles tydeligere hva praksisfeltet kan informeres om når en student er under skikkethetsvurdering og samtidig skal ut i praksisopplæring/klinisk utdanning.

Økonomi

- Det er urimelig at utgiftene ved skikkethetsvurdering pålegges institusjonen. Dersom lovens bestemmelse om at studenter skal få dekket advokatutgifter fra utdanningsinstitusjonen opprettholdes, må institusjonene få ekstra kompensasjon for disse utgiftene. Eventuelt må studenten gis rett til fri rettshjelp som ikke belastes institusjonen.

³ Dette gjelder både for nye profesjonsutdanninger som institusjonene etablerer og som i dag ikke er nevnt i forskriften, for utdanninger som klart burde ligget inn under ordningen (som prest og kateket) og for andre studierelaterte del av utdanningsløp, som for eksempel turnustjeneste for leger.

Organisering av skikkethetsarbeidet i institusjonene

Institusjonenes arbeid med den løpende skikkethetsvurderingen

I henhold til forskrift om skikkethetsvurdering skal institusjonen sørge for at alle studenter får informasjon om skikkethetsvurderingen og hva den innebærer ved studiestart.

Iht forskriften og rundskriv F-14-06, er det institusjonens ansvar å påse at de ansatte ved utdanningene inklusive praksisfeltet har den nødvendige kunnskap og kompetanse til å kunne foreta en løpende vurdering av studentenes skikkethet. I denne rapporten tar vi først og fremst opp problemstillinger knyttet til den særskilte skikkethetsvurderingen, men den er ofte et resultat av den løpende skikkethetsvurderingen. Det innebærer at institusjonene må ha en organisering som ivaretar både den løpende og den særskilte skikkethetsvurderingen på en god måte.

Vi vil peke på at den måten utdanningene våre er bygget opp på, ofte gjør det problematisk å vurdere den enkelte studenten. Rammene for studiet, ofte organisert med store forelesninger, gjør det også svært vanskelig for faglærere og andre ansatte å vurdere den enkelte students skikkethet for profesjonen de utdanner seg til.

Å vurdere en student som skikket før vedkommende er ute i praksis, kan derfor være vanskelig. En kortere praksisperiode tidlig i studiet og studentaktive undervisningsformer vil bidra til bedre observasjoner av studentene. Institusjonen er også avhengig av medstudenters observasjoner og vurderinger i og utenfor studiesituasjoner. Noen utdanninger har lagt praksisperioden helt i slutten av utdanningsløpet. Det er rimelig å anta at terskelen for å åpne skikkethetssak er høyere for en student som er nesten ferdig utdannet enn for en som akkurat har påbegynt studiet.

Noen utdanninger har ikke økonomiske eller personalmessige rammer som gjør det mulig å holde så god kontakt med praksisfeltet som ønsket, og vil ha for lite kunnskap til å vurdere studenters skikkethet. Dette legger stort ansvar på praksisfeltet og deres kompetanse (jf del 3 i rapporten). Vi vil derfor innledningsvis i denne delen peke på at det ikke bare er kompetanse og kunnskap hos institusjonens ansatte som må være på plass for å vurdere studentenes skikkethet.

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) har blant annet som formål å sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning gjennom å føre tilsyn med og stimulere til utvikling av kvaliteten i utdanningen ved norske universiteter, høyskoler og fagskoler. NOKUT sier selv at deres arbeid skal ["bidra til å sikre at kvaliteten i norsk høyere utdanning og fagskoleutdanning tilfredsstiller nasjonale standarder"](#)^[1]. Hittil har ikke NOKUT interessert seg for skikkethetsarbeidet. Vi mener skikkethetsarbeidet er sentralt i arbeidet med kvalitet i utdanningen. Derfor må NOKUT, når de vurderer institusjonenes kvalitetssikringssystem, også vurdere institusjonenes arbeid med skikkethetssaker. Vi mener også at dette bør være et punkt i Kunnskapsdepartementets årlige dialogmøter med de institusjonene som har utdanninger som er underlagt skikkethetsforskriften.

Institusjonenes arbeid med særskilte skikkethetssaker

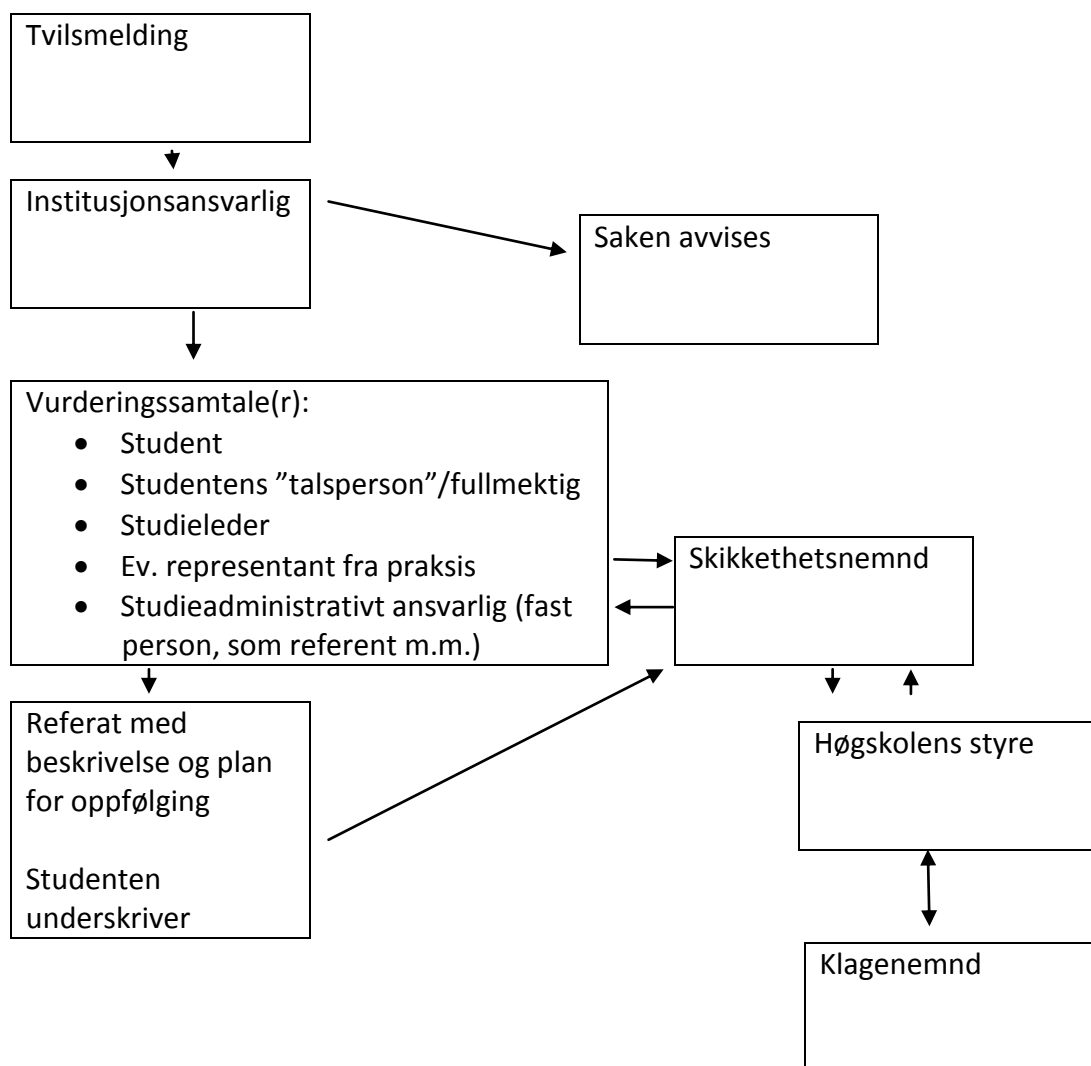
I henhold til Skikkethetsforskriften og rundskriv F14-06 er noen av kravene som stilles til institusjonens interne organisering av skikkethetsarbeidet og saksgang, følgende:

- Styret selv skal oppnevne en skikkethetsnemnd som består av en faglig leder for lærerutdanning, helse- og sosialfagutdanning eller tilsvarende funksjon, en faglig studieleder med tilsvarende funksjon, to representanter fra praksisfeltet, to faglærere, to studentrepresentanter og en ekstern representant med juridisk embetseksamen. Medlemmer oppnevnes for tre år av gangen. Studentrepresentantene oppnevnes for ett år. Faglig leder for avdeling eller fakultet eller tilsvarende funksjon, er nemndas leder.
- Styret oppnevner en ansatt ved institusjonen som institusjonsansvarlig for skikkethetsvurderingen. Institusjonsansvarlig for skikkethet kan oppnevnes blant skikkethetsnemndas medlemmer.
- Studenten skal varsles skriftlig om at det foreligger begrunnet tvil om vedkommendes skikkethet. Institusjonsansvarlig for skikkethet skal innkalle studenten til vurderingssamtale, og sørge for at saken blir så godt opplyst som mulig. Studenten skal få tilbud om utvidet oppfølging og veiledning med mindre det er åpenbart at slik oppfølging ikke er egnet til å hjelpe studenten. Praksisperioder kan utsettes til etter at utvidet veiledning er avsluttet.
- Fra vurderingssamtalen skal det lages skriftlig referat, som inneholder en beskrivelse av saksforholdet og eventuelle planer for utvidet oppfølging og veiledning av studenten. Hvis utvidet oppfølging og veiledning ikke medfører den nødvendige endring og utvikling hos studenten, skal institusjonsansvarlig for skikkethet fremme saken for skikkethetsnemnda.
- Saker som fremmes for skikkethetsnemnda skal følges av all skriftlig dokumentasjon i saken. Nemnda skal utrede saken ytterligere dersom det er nødvendig.
- Studenten skal varsles i god tid om tidspunktet for møtet, og gjøres kjent med sakens opplysninger. Studenten skal ha mulighet til å legge frem sine synspunkter for nemnda før møtet.
- Nemnda lager en innstilling til styret eller institusjonens klagenemnd med en vurdering av hvorvidt studenten er skikket eller ikke, hvorvidt studenten bør utestenges helt eller delvis fra den aktuelle utdanningen, samt lengden på utestengingsperioden og eventuelle vilkår for at studenten skal få gjenoppta utdanningen. Uenighet i nemnda skal begrunnes og fremgå i innstillingen.
- På bakgrunn av skikkethetsnemndas innstilling fattet styret selv eller institusjonens klagenemnd vedtak om at en student ikke er skikket etter reglene i lov om universiteter og høyskoler § 4-10 tredje ledd og fjerde ledd. Det skal ikke utstedes vitnemål for den aktuelle utdanningen til en student som er funnet ikke-skikket.
- Hvis en student som er funnet ikke-skikket skal utestenges fra utdanningen, skal det fattes særskilt vedtak om dette. Studenten kan utestenges fra utdanningen i inntil 3 år. Ved kortere utestenging kan styret eller institusjonens klagenemnd stille vilkår som må være oppfylt før utdanningen gjenopptas.
- Vedtak om utestenging skal opplyse studenten om at han/hun ikke kan søke eller ta imot plass ved tilsvarende utdanninger ved institusjoner under lov om universiteter

og høyskoler i utestengingsperioden, og at han/hun må søke nytt opptak dersom utdanningen skal gjenopptas etter utestengingsperioden.

Intern organisering

Skikkethetssaker er kompliserte og ofte ressurskrevende. Det er hensiktsmessig at det er innarbeidet et tydelig system for institusjonens interne organisering av arbeidet. Figuren under, som er en prosedyreplan for særskilt skikkethetsvurdering fra Høgskolen i Oslo, illustrerer hvordan et slikt system kan være:

(Figuren er en prosedyreplan for særskilt skikkethetsvurdering fra Høgskolen i Oslo)

Forskriften og rundskrivet har etter vår mening noen muligheter for forbedring. Våre forslag er:

- **Institusjonsansvarlig for skikkethet.** I henhold til forskriften skal det være én institusjonsansvarlig for skikkethet på hver institusjon, men det åpnes også for at denne kan delegere noen ansvarsområder (eks. informasjon og lignende) til andre ansatte. Vi mener forskriften bør endres slik at det åpnes for at det kan være flere som deler på institusjonsansvaret - spesielt ved store institusjoner.
- **Talsperson.** Iht rundskriv F-14-06, har studenten rett til å ha med en talsperson/fullmektig i vurderingssamtalene. Erfaringer med dette er at vurderingssamtalen kan få en mindre hensiktsmessig vinkling hvis denne talspersonen er i nær familie/omgangskrets eller er advokat. Ettersom dette er en vurderingssamtale, der målet er gjensidig opplysende informasjon, mener vi ikke at det skal være anledning til å stille med advokat på dette trinn i saksbehandlingen, men først når det er avgjort at det skal reises sak. Vi anbefaler at talspersonen/fullmektigen skal være en medstudent eller studenttillitsvalgt.
- **Forsterket veiledning og oppfølging.** Studenter som det blir meldt tvil om, har rett til forsterket veiledning og oppfølging. Forskriften er ikke klar når det gjelder *hvor mye veiledning* en student kan kreve. Dette må vurderes individuelt fra sak til sak innad i institusjonen. Vi foreslår imidlertid at det kan gis en tidsbegrensning på hvor lenge veiledning og forsterket oppfølging skal vare. Iht forskriften og rundskriv F-14-06 skal studentene ikke gis tilbud om utvidet oppfølging og veiledning der det er åpenbart at dette "ikke er egnet til å hjelpe studenten". Vi ber om klargjøring av i hvilke tilfeller studentene ikke kan kreve veiledning. I noen saker, som ved seksuelle overgrep, vil ikke veiledning ha noen funksjon. Andre saker er ikke like innlysende.
- **Studenter som ikke vil motta forsterket veiledning/ikke møter til vurderingsmøter.** Det er ikke nevnt noe i forskriften om studenter som ikke vil motta veiledningstilbud fra institusjonen. Dette er problematiske situasjoner, der institusjonene står maktesløse videre i prosessen. Vi mener at det må presiseres i forskriften hvilke alternative virkemidler institusjonen kan ta i bruk.
- **Ulike vurderingskriterier – kvalifikasjonsrammeverket og skikkethetskriteriene.** Forholdet mellom læringsutbyttebeskrivelser og skikkethetsvurdering må avklares. Implementering av kvalifikasjonsrammeverket gir den enkelte utdanning en mulighet til å få gjort undervisningen og læringsprosessene mer synlige og klarere presentert. Vi får gjennom dette rammeverket mer fokus på læringen og på de læringsresultatene som er forventet. Det er viktig at studenter som skal ut i praksisstudier, føler seg sikre på hva som blir forventet av dem. Beskrivelse av læringsutbytte for praksisstudier må gjøre det klart hvilke personlige forutsetninger som blir vurdert. Forsvarlig skikkethetsvurdering krever at det blir lagt til rette for at veileder fra høyskolen også ser studentene i samhandlingssituasjoner. Mye av dette arbeidet blir overlatt til praksisfeltet i dag. Arbeidsgruppen ønsker å presisere at man må bruke implementeringen av kvalifikasjonsrammeverket til å synliggjøre kravene til den enkelte student gjennom studieplanrevideringen, med tilpasning til det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.
- **Organisering av studiet.** Måten studiene er organisert på, gir ofte vanskeligheter med å gjennomføre skikkethetsvurdering. Institusjonene bør tilrettelegge slik at det

åpnes for treff mellom lærere og studenter, for eksempel gjennom kortere praksisperioder, tidlig i studiet. Studentaktive undervisningsformer vil også kunne styrke skikkethetsarbeidet. Vi viser til Pedagogstudentenes forslag om å ha en oppfølgingslærer som følger studentene, noe som muliggjør løpende skikkethetsvurdering.

Anbefalinger fra arbeidsgruppen

Anbefalinger fra arbeidsgruppen til Kunnskapsdepartementet:

- Rammene rundt studiene må være slik at det er mulig å gjennomføre den løpende skikkethetsvurderingen.
- Når Kunnskapsdepartementet gjennomfører sine årlige etatsstyringsmøter, bør institusjonenes arbeid med skikkethetssaker være ett av temaene som berøres.
- Årlig budsjettrapportering fra høgskoler/universitet må ha med mer enn kun antall tvilsmeldinger og antall saker til skikkethetsnemnd og styre. Vi mener opplysninger om for eksempel hvem som melder tvil, hvor mange studenter dette gjelder (flere tvilsmeldinger på enkeltstudenter osv), hvilke kriterier i forskriften som brukes og hvor mange av disse blir veiledet ut/slutter i utdanningen, bør rapporteres.
- Forskriften bør endres slik at det åpnes for at det kan være mer enn én institusjonsansvarlig for skikkethetssaker. Særlig ved store institusjoner er det behov for dette.
- Vi anbefaler at det klargjøres hvem som kan være studentens talsperson/fullmektig i vurderingssamtalene. Vi anbefaler at det ikke involveres advokat på dette punkt i prosessen, men at studenten kan ta med seg en studenttillitsvalgt.
- Det bør klargjøres i rundskrivet hvor mye veiledning en student kan regne med å få, slik at ikke studenten kan påklage antall timer til veiledning.
- Institusjonen skal gis myndighet til å vurdere hvor mye utvidet veiledning og oppfølging som skal gis, og kunne avbryte veiledningen når det er klart at den ikke fører frem. Dette må ikke kunne påklages.
- Vi anbefaler at det klargjøres i hvilke tilfeller studenten ikke kan kreve veiledning. Det vil si en nærmere presisering av når det er åpenbart at veiledning "ikke er egnet til å hjelpe studenten".

Anbefalinger til NOKUT:

- Når NOKUT vurderer institusjonenes kvalitetssikringssystem, må arbeidet med skikkethetssaker og de interne retningslinjene her inngå som en naturlig del av denne vurderingen

Anbefalinger til institusjonene:

- Vi anbefaler at det utarbeides tydeligere retningslinjer for saksgang internt i institusjonene som en støtte til dette arbeidet
- Det er viktig å spre informasjon til institusjonene om å ivareta skikkethetsvurderingene de når de jobber med implementeringen av kvalifikasjonsrammeverket
- Det anbefales at funksjonstid for institusjonsansvarlig for skikkethet følger funksjonstid for institusjonens øvrige ledelse, om denne er ansatt på åremål eller valgt
- Institusjonenes ledelse anmodes om kontinuerlig å vurdere hvordan arbeidet med skikkethet er organisert internt, og hvilke menneskelige og økonomiske ressurser som tilflyter dette arbeidet.
- Det er institusjonens ansvar å synliggjøre kravene til utdanningene, skikkethetsvurderingene, politiattest med mer både på nettet og i fag- og studieplaner, for at kommende søkere, NAV og andre lett kan få slik informasjon.

Kompetanse i institusjonene og utvikling av gode nettverk

I forlengelsen av punkt 2, hvordan institusjonene organiserer sitt arbeid med skikkethet, er det også viktig å drøfte hvordan institusjonene sikrer god intern kompetanse og informasjonsflyt både internt i institusjonen og mellom institusjoner.

Hvordan skolerens nemndene på institusjonene?

Nemndene er sentrale i arbeidet med særskilte skikkethetssaker. Kravene til sammensetning av institusjonenes skikkethetsnemnder er iht forskriften følgende:

- en faglig leder for avdeling eller fakultet for lærerutdanningen eller helse- eller sosialfagutdanningene, eller tilsvarende funksjon
- en faglig studieleder for lærerutdanningen eller helse- eller sosialfagutdanningene, eller tilsvarende funksjon
- to representanter fra praksisfeltet
- to faglærere
- to studentrepresentanter
- en ekstern representant med juridisk embetseksamen.

Medlemmer oppnevnes for tre år av gangen. Studentrepresentantene oppnevnes for ett år. Faglig leder for avdeling eller fakultet eller tilsvarende funksjon, er nemndas leder. Minst to tredjedeler av nemndas medlemmer skal være til stede ved saksbehandlingen.

Institusjonsansvarlig for skikkethet kan oppnevnes blant skikkethetsnemndas medlemmer. Det bør vurderes om det skal være sentralt bestemt om institusjonsansvarlige for skikkethet skal være medlem av nemnda eller ikke. Arbeidsgruppen mener dette bør praktiseres likt for alle institusjonene.

I undersøkelsen vi gjennomførte, stilte vi spørsmål ved hvordan nemndene skolerens. Det viste seg at svært mange nemnder har et mangelfullt eller fullstendig fraværende tilbud om skolerings. Det medfører at mange kan risikere å bli skolert gjennom første sak. Vi mener at dette er bekymringsfullt, og en problemstilling som bør drøftes på institusjonsnivå.

Hvordan skolerens den institusjonsansvarlige for skikkethetssaker?

Forskriften sier at "Styret, eller det organ ved institusjonen styret delegerer myndighet til, oppnevner én ansatt ved institusjonen som skal fungere som institusjonsansvarlig for skikkethet. Vedkommende bør velges ut fra personlige kvalifikasjoner og ha god kjennskap til praktisk lærerarbeid, og/eller praktisk helse- og sosialarbeid, gjerne med et arbeidsområde som omfatter veiledning av studenter". Videre sier forskriften at institusjonen kan "bestemme at institusjonsansvarlig også skal ha ansvar for opplæring i skikkethetsvurdering på institusjonen og informasjon om skikkethetsvurdering til studentene."

Vår erfaring er at dette ansvaret stort sett er lagt til den ansvarlige for skikkethetssaker. Dette er et stort ansvar, og vi mener den institusjonsansvarlige for skikkethet både må få opplæring/informasjon som trykker at ansvaret blir ivaretatt, og også at det avsettes

tidsressurser ved institusjonen som gjør det mulig å påta seg dette ansvaret. Som vår undersøkelse viser, løses disse oppgavene svært ulikt på ulike institusjoner. Samordna Opptak fungerer som sekretariat for den felles klagenemnda, og har ansvaret for å forberede og tilrettelegge klagesakene for nemnda. Det betyr at Felles klagenemnd har kompetanse på dette området. Vi tror det vil være nyttig om de deltar når nettverket for institusjonsansvarlige for skikkethet og ledere for skikkethetsnemndene møtes, for å dele erfaringer med behandlingen av disse sakene.

Det er også viktig at den institusjonsansvarlige for skikkethetssaker har et godt støtteapparat rundt seg internt i institusjonen. I spørreundersøkelsen som arbeidsgruppen gjennomførte, er det bare to som ser nemnda som samarbeidspartner. Dette kan skyldes at det er få saker som kommer så langt som til nemnda, noe som igjen fører til at det er lite erfaring i nemnda og lite kompetanse å hente. Det er også interessant at bare to oppgir administrativt ansatte som samarbeidspartnere, og særlig at bare fire nevner institusjonens jurist. Selv om dette kan henge sammen med at denne juridiske kompetanse ikke finnes på institusjonen, vet vi at det finnes flere enn fire. Vi synes dette er betenkelig både med tanke på kvaliteten på saksbehandlingen og med tanke på at dette vil være en viktig støttefunksjon for den institusjonsansvarlige for skikkethet. Ideelt sett mener arbeidsgruppen at det burde være juridisk kompetanse tilgjengelig på nasjonalt nivå for institusjonene på dette området.

Hvordan skolerers praksisfeltet når det gjelder vurdering av studenters skikkethet?

På grunn av studiets organisering er den løpende skikkethetsvurderingen ofte for lite til stede i utdanningene. Oppmerksomheten blir ofte større på det rene fagfokuset. Skikkethetsvurderingene blir i stor grad skjøvet ut til praksisfeltet. Det er viktig at kompetansen er sikret i vurderingene. For å oppnå dette må vi ha god skoling/opplæring av veiledere i praksisfeltet. Det må klargjøres hvilket ansvar utdanningsinstitusjonene har og bør ha når det gjelder deltakelse i studentenes praksisperioder, og det bør sikres tett kontakt mellom utdanningsinstitusjon og praksisfelt,.

Informasjon til studentene

Som nevnt under punkt to i rapporten, skal institusjonen sørge for at alle studenter får informasjon om skikkethetsvurderingen og hva den innebærer ved studiestart. Vi må sikre at det gis tilstrekkelig informasjon også i løpet av studiet om hva skikkethetsvurdering innebærer, hvor den tar plass og hva som blir vurdert.

Det bør være informasjon i studieplanene – under hvert fagområde og for praksisopplæringen/den kliniske utdanningen - at alle disse er omfattet av skikkethetsvurderingene.

Nettverket for skikkethetsansvarlige og nemndsledere

Det er etablert et nettverk for skikkethetsansvarlige og nemndsledere som møtes en gang i året. Dette har vist seg å være et viktig møtested for å dele erfaringer, og derigjennom for å heve kompetansen på feltet, og for å knytte kontakter. Slike nettverk er ofte sårbare fordi de ikke har noen formalisert tilknytning.

Vi ønsker mer fokus på skikkethetssaker. For å oppnå dette mener vi at vi må ha en organisatorisk forankring under Universitets- og høgskolerådet (UHR). Vi ser det som naturlig at nettverket legges under UHRs utdanningsutvalg, og rapporterer dit.

Anbefalinger fra arbeidsgruppen:

- Vi ønsker følgende endring i forskriftens § 7: Institusjonsansvarlige for skikkethet skal være observatør i skikkethetsnemnda, og legger frem saker til behandling i nemnda.
- Nettverket for skikkethetsansvarlige og nemndsledere forankres ved UHR.
- Skikkethetsnemndenes medlemmer må få skoling. Dette bør kunne gjøres felles og nasjonalt
- Representanter for felles klagenemnd, aktuelle departementer, representanter for praksisfeltet og andre berørte parter deltar i dette nettverket etter behov
- Kunnskapsdepartementet må ha tilgang til juridisk kompetanse på nasjonalt nivå som institusjonene kan henvende seg til i skikkethetssaker
- Utdanningsinstitusjonenes ansvar for opplæring av praksisfeltets veiledere innenfor skikkethetsvurdering må formaliseres
- Praksisfeltets ledere og veiledere må ansvarliggjøres i skikkethetssaker
- Studentene informeres rutinemessig om systemet for skikkethetsvurdering ved studiestart. Informasjonen må også implementeres som informasjon i studieplaner og i beskrivelse av læringsutbytte

Vedlegg:

• Forskriften og lenke til rundskrivet	Vedlegg 1
• Spørreundersøkelser arbeidsgruppen har gjennomført	Vedlegg 2
• Opplysningsplikt – taushetsplikt. Notat utarbeidet av juristen i arbeidsgruppen, Sissel Etre Solbakken	Vedlegg 3
• Studenters rettigheter. Notat utarbeidet av juristen i arbeidsgruppen, Sissel Etre Solbakken	Vedlegg 4
• Notat fra studieleder ved Menighetsfakultetet som drøfter behovet for politiattest og skikkethetsvurdering for profesjons-utdanningene deres (prest, diakon, kateket)	Vedlegg 5
• Forskrift om skikkethetsvurdering, utvisning, bortvisning og utestengning ved Politihøgskolen	Vedlegg 6
• Oversikt over møter arbeidsgruppen har hatt med ulike aktører	Vedlegg 7
• Policynotat fra Pedagogstudentene	Vedlegg 8
• Oversikt over saker som er behandlet i felles klagenemnd	Vedlegg 9

Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning

Hjemmel: Fastsett av Kunnskapsdepartementet 30. juni 2006 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 4-10 sjette ledd.

Endringer: Endret ved forskrift 27 mai 2010 nr. 728.

§ 1. Virkeområde

Ifølge forskrift 7. oktober 2005 nr. 1109 om hvilke utdanninger som skal omfattes av skikkethetsvurdering etter lov om universiteter og høyskoler § 4-10, skal skikkethetsvurdering foregå ved følgende utdanninger:

1. førskolelærerutdanning,
2. allmennlærerutdanning,
3. faglærerutdanning,
4. yrkesfaglærerutdanning,
5. praktisk-pedagogisk utdanning,
6. audiograf (audiolog),
7. barnevernspedagog,
8. bioingeniør,
9. ergoterapeut,
10. farmasøyt (inkludert reseptar),
11. fysioterapeut,
12. jordmor,
13. klinisk ernæringsfysiolog,
14. lege,
15. optiker,
16. ortopediingeniør,
17. psykolog,
18. radiograf,
19. sosionom,
20. sykepleier,
21. tannlege,
22. tannpleier,
23. tanntekniker,
24. vernepleier,
25. grunnskolelærerutdanningene.

0 Endret ved forskrift 27 mai 2010 nr. 728.

§ 2. Skikkethetsvurdering/definisjon

Løpende skikkethetsvurdering av alle studenter skal foregå gjennom hele studiet og skal inngå i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer eller som helse- eller sosialpersonell. En student som utgjør en mulig fare for barnehagebarns og elevers eller pasienters, klienters og brukeres liv, fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet, er ikke skikket for yrket.

Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering. Forvaltningslovens regler om saksbehandling kommer til anvendelse ved særskilt skikkethetsvurdering.

§ 3. Vurderingskriterier for lærerutdanningene

Kriterier ved vurderingen av om en student er skikket i utdanningene som nevnt i § 1 nr. 1 til 5 er:

- a) studenten viser manglende vilje eller evne til omsorg og til å lede læringsprosesser for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet.
- b) studenten viser manglende vilje eller evne til å ha oversikt over hva som foregår i en barnegruppe eller klasse og ut fra dette skape et miljø som tar hensyn til barn og unges sikkerhet og deres psykiske og fysiske helse.
- c) studenten unnlater å ta ansvar som rollemodell for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for barnehagens og skolens virksomhet.
- d) studenten viser manglende vilje eller evne til å kommunisere og samarbeide med barn, unge og voksne.
- e) studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser.
- f) studenten viser for liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i lærerstudiet og kommende yrkesrolle.
- g) studenten viser manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel adferd i samsvar med veiledning.

§ 4. Vurderingskriterier for helse- og sosialfagutdanningene

Kriterier ved vurderingen av om en student er skikket i utdanningene som nevnt i § 1 nr. 6 til 24 er:

- a) studenten viser manglende vilje eller evne til omsorg, forståelse og respekt for pasienter, klienter eller brukere.
- b) studenten viser manglende vilje eller evne til å samarbeide og til å etablere tillitsforhold og kommunisere med pasienter, klienter, brukere, pårørende og samarbeidspartnere.
- c) studenten viser truende eller krenkende atferd i studiesituasjonen.
- d) studenten misbruker rusmidler eller tilegner seg medikamenter på ulovlig vis.
- e) studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser.
- f) studenten viser for liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i studiet og kommende yrkesrolle.
- g) studenten viser uaktsomhet og uansvarlighet som kan medføre risiko for skade av pasienter, klienter eller brukere.
- h) studenten viser manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel adferd i samsvar med veiledning.

§ 5. Informasjon til studentene

Ved studiestart skal institusjonen sørge for at alle studentene får informasjon om skikkethetsvurderingen og hva den innebærer.

§ 6. Skikkethetsnemnd

Styret selv skal oppnevne en skikkethetsnemnd. Nemnda skal bestå av:

- en faglig leder for avdeling eller fakultet for lærerutdanningen eller helse- eller sosialfagutdanningene, eller tilsvarende funksjon
- en faglig studieleder for lærerutdanningen eller helse- eller sosialfagutdanningene, eller tilsvarende funksjon
- to representanter fra praksisfeltet
- to faglærere
- to studentrepresentanter
- en ekstern representant med juridisk embetseksamen.

Medlemmer oppnevnes for tre år av gangen. Studentrepresentantene oppnevnes for ett år. Faglig leder for avdeling eller fakultet eller tilsvarende funksjon, er nemndas leder.

Minst to tredjedeler av nemndas medlemmer skal være til stede ved saksbehandlingen.

§ 7. Institusjonsansvarlig

Styret oppnevner en ansatt ved institusjonen som institusjonsansvarlig for skikkethetsvurderingen. Institusjonsansvarlig kan oppnevnes blant skikkethetsnemndas medlemmer.

§ 8. Tvilsmelding

Tvil om en students skikkethet meldes skriftlig til institusjonsansvarlig. Den som leverer tvilsmelding, regnes ikke som part i saken.

Tvilsmeldinger som er åpenbart ugrunnet skal ikke behandles av institusjonsansvarlig.

§ 9. Behandling hos institusjonsansvarlig

Studenten skal varsles skriftlig om at det foreligger begrunnet tvil om vedkommendes skikkethet. Institusjonsansvarlig skal innkalle studenten til vurderingssamtale, og sørge for at saken blir så godt opplyst som mulig. Studenten skal få tilbud om utvidet oppfølging og veiledning med mindre det er åpenbart at slik oppfølging ikke er egnet til å hjelpe studenten. Praksisperioder kan utsettes til etter at utvidet veiledning er avsluttet.

Fra vurderingssamtalen skal det lages skriftlig referat, som inneholder en beskrivelse av saksforholdet og eventuelle planer for utvidet oppfølging og veiledning av studenten.

Hvis utvidet oppfølging og veiledning ikke medfører den nødvendige endring og utvikling hos studenten, skal institusjonsansvarlig fremme saken for skikkethetsnemnda.

§ 10. Behandling i skikkethetsnemnda

Saker som fremmes for skikkethetsnemnda skal følges av all skriftlig dokumentasjon i saken. Nemnda skal utrede saken ytterligere dersom det er nødvendig.

Studenten skal varsles i god tid om tidspunktet for møtet, og gjøres kjent med sakens opplysninger. Studenten skal ha mulighet til å legge frem sine synspunkter for nemnda før møtet.

Nemnda lager en innstilling til styret eller institusjonens klagenemnd med en vurdering av hvorvidt studenten er skikket eller ikke, hvorvidt studenten bør utestenges helt eller delvis fra den aktuelle utdanningen, samt lengden på utestengingsperioden og eventuelle vilkår for at studenten skal få gjenoppta utdanningen. Uenighet i nemnda skal begrunnes og fremgå i innstillingen.

§ 11. Behandling i styret/institusjonens klagenemnd

På bakgrunn av skikkethetsnemndas innstilling fatter styret selv eller institusjonens klagenemnd vedtak om at en student ikke er skikket etter reglene i lov om universiteter og høyskoler § 4-10 tredje ledd og fjerde ledd. Det skal ikke utstedes vitnemål for den aktuelle utdanningen til en student som er funnet ikke-skikket.

Hvis en student som er funnet ikke-skikket skal utestenges fra utdanningen, skal det fattes særskilt vedtak om dette. Studenten kan utestenges fra utdanningen i inntil 3 år. Ved kortere utestenging kan styret eller institusjonens klagenemnd stille vilkår som må være oppfylt før utdanningen gjenopptas.

Vedtak om utestenging skal opplyse studenten om at han/hun ikke kan søke eller ta imot plass ved tilsvarende utdanninger ved institusjoner under lov om universiteter og høyskoler i utestengingsperioden, og at han/hun må søke nytt opptak dersom utdanningen skal gjenopptas etter utestengingsperioden.

§ 12. Sentralt register

Når det er fattet vedtak om at en student utestenges på grunn av vedtak om ikke-skikkethet, skal opplysninger om studentens navn, omfang og utestengingsperiode sendes til Samordna opptak, som vil opprette et sentralt register. Hvis vedtak blir omgjort etter klage, skal det sendes melding til Samordna opptak om dette.

Opplysningene i det sentrale registret skal slettes når utestengingsperioden er over.

§ 13. Overgangsbestemmelser

For utdanningene som nevnt i § 1 nr. 6 til 24, gjelder skikkethetsvurdering etter denne forskrift for nye studenter som begynner de aktuelle utdanningene fra og med 1. august 2006 og senere. For utdanningene som nevnt i § 1 nr. 1 til 5, gjelder skikkethetsvurdering også for de studenter som har påbegynt utdanning før 1. august 2006.

§ 14. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 1. august 2006. Samtidig oppheves forskrift 10. oktober 2005 nr. 1193 om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene.

Lenke til Rundskriv F-14-06 med retningslinjer for forskriften, finnes på nettsiden:

<http://www.regjeringen.no/se/dep/kd/dok/rundskriv/2006/rundskriv-f-14-06.html?id=109640>

SPØRREUNDERSØKELSER

Arbeidsgruppen har via nettverket for institusjonsansvarlige for skikkethet gjennomført to spørreundersøkelser til alle institusjoner med skikkethetsvurdering.

Spørreskjema 1) 24 institusjoner har sendt inn svar på dette spørreskjemaet. Av disse var det syv universitet, fire private høyskoler, 12 statlige høyskoler og én vitenskapelig høyskole. Vi har bedt om tilbakemelding om hvordan skikkethetsarbeidet organiseres internt ved den enkelte institusjon, hvilken bakgrunn de som er ansvarlig for skikkethetsarbeidet har, og hvordan nemndene skoleres.

Spørreskjema 2) Institusjonsansvarlige for skikkethetsvurdering ved seks universiteter og 21 høyskoler besvarte fire spørsmål knyttet til skikkethetsarbeidet (antall tvilsmeldinger, hvem melder tvil, hvor langt gikk saken, hvorfor ble saken ev. avvist)

Her gjengis en del av svarene som er framkommet i de to spørreundersøkelsene.

Fra spørreskjema 1:

- **De institusjonsansvarlige for skikkethet.** De institusjonsansvarlige for skikkethetsarbeidet har, med to unntak, sin bakgrunn, helse- eller sosialfagene eller lærerutdanningene. De to unntakene er én som melder tilbake at institusjonsansvaret er knyttet til funksjon (prorektor) og én har valgt å legge dette ansvaret til en administrativt ansatt. De fleste som innehar vervet som institusjonsansvarlig for skikkethet har blitt forespurt om å ta dette på egen avdeling, og har blitt formelt oppnevnt av institusjonens styre. Det er stor variasjon i funksjonstid for vervet som institusjonsansvarlig for skikkethet, og hele seks melder tilbake at de enten ikke vet eller at det ikke er tidsbegrensning på vervet. Bare tre har perioder som samsvarer med valgperiode/åremålsperiode for ledere i sektoren, mens 12 melder at de er oppnevnt for en tre års periode. Dette kan tyde på at skikkethetsarbeidet er i "utakt" med valg/åremålsperiodene for ledere i vår sektor, som var tre år tidligere, men som nå er på fire år.
- **Er institusjonsansvarlige for skikkethet med i skikkethetnemnda?** Av de 24 respondentene sier 11 at den institusjonsansvarlige for skikkethet er med i nemnda og i ett tilfelle er den institusjonsansvarlige for skikkethet leder for nemnda. 13 svarer at den institusjonsansvarlige ikke er med i nemnda. En av disse presiserer at den institusjonsansvarlige kan delta, mens to skriver at den institusjonsansvarlige legger frem sakene for nemnda. Også her ser vi stor ulikhet i hvordan arbeidet er organisert internt ved institusjonene.
- **Antall studenter ved institusjonene som omfattes av skikkethetsforskriften.** Antall studenter ved institusjonene varierer fra 110 til 10 000.
- **Ressurser avsatt til skikkethetsarbeidet.** De fleste institusjoner har ikke noen fastsatte ressurser. Det betyr ikke nødvendigvis at institusjonen ikke avsetter ressurser ved behov, men bare at disse ressursene ikke er spesifisert i utgangspunktet. Det mest interessante er kanskje den store spennvidden i ressurser som avsettes. Det er rimelig å forvente at avsatt ressursmengde henger sammen med institusjonens størrelse, det vil si antall studenter som er underlagt skikkethetsforskriften. Svarene fra institusjonene viser at

dette delvis stemmer. Alle institusjoner som har relativt få studenter som er omfattet av forskriften, dvs fra 200-1000, melder at de ikke har avsatt egne ressurser til dette arbeidet. Alle institusjoner med mange studenter som omfattes av skikkethetsvurdering, dvs fra 1000 og oppover, har avsatt spesifiserte ressurser til dette arbeidet, med to unntak – en institusjon med 3500 studenter som er underlagt forskriften og en institusjon med 1200-1500 studenter.

- **Har den institusjonsansvarlige oppgaver relatert til dette området, utover arbeid med tvilsmeldinger og særskilt skikkethetssaker?** Syv respondenter svarer at Institusjonsansvarlige ikke har andre relaterte oppgaver, mens 15 svarer at det ligger ulike informasjonsoppgaver til denne stillingen. Én svarer at denne personen også er praksisleder for lærerutdanningene og én at vedkommende har ordinære undervisningsoppgaver. Det betyr at hovedtyngden av institusjonsansvarlige har andre oppgaver enn kun arbeid med tvilsmeldinger og særskilte skikkethetssaker.

- **Administrativt støtteapparat**

Få nevner administrasjonen som samarbeidspartner. Forklaringen på dette finner vi sannsynligvis i oversikten over hvilket administrativt støtteapparat som avsettes til skikkethetsarbeid. 12 melder tilbake at de ikke har noe administrativt støtteapparat. Av disse er det to som selv arbeider i administrative stillinger, og to som skriver at støtteapparat ikke er formalisert (men innhentes kanskje ved behov?). De som har administrativt støtteapparat oppgir ansatte fra fellesadministrasjonen (3), "én person", minimum én på hver avdeling. Dessuten oppgis støtteapparat som vanligvis ikke vil defineres som administrativt, dekan, prodekan, studieledere, praksisleder (?). I tillegg nevner nemndas sekretær (1), nemnda(1), seksjonsleder (1) og studieveileder (1)

- **Hvordan fungerer skikkethetsarbeidet, sett fra respondentenes side?**

I spørreundersøkelsen ble det stilt spørsmål ved hva som fungerte bra i skikkethetsarbeidet, og hvilke utfordringer respondentene så for dette arbeidet.

Noe sier at klare rutiner og god kontakt er det som fungerer godt, mens andre synes nettopp dette er utfordrende.. Utfordringene dreier seg om alt fra ønske om endring av forskrift, økonomiske konsekvenser, lite samarbeid, kompetansebehov, informasjonsbehov og ressurser (både administrative støtteordninger og rammer som gjør at den enkelte student kan følges opp).

Fra spørreskjema 2

- **Antall tvilsmeldinger ved de ulike institusjonene.** Totalt var det 214 tvilsmeldinger fra disse 27 institusjonene. Noen institusjoner hadde ennå ingen tvilsmeldinger, mens en institusjon hadde 67 tvilsmeldinger
- **Hvem melder tvil om skikkethet?** Her rapporteres det om at det er studieleder, høgskolelektor, faglærer, dekan, rektor, sensorer, vikarlærere NAV, bekjente av studenten, praksisfeltet, praksislærere, medstudenter, biblioteket og administrativt ansatte. Det er ikke gjort noen prosentvis fordeling mellom hvem som melder tvil.

- **Hvor langt gikk saken?** En sak har gått til rettsapparatet hvor forlik er inngått. 3 saker er gått til Felles nasjonal klagenemnd der studenten fikk medhold i 2 saker, mens institusjonen fikk medhold i en sak. En rekke saker er avsluttet fordi studentene sluttet i utdanningen, eller sluttet under veiledningsperioden. I en rekke saker endret studenten atferd og fortsatte studiet etter endt forsterket veiledning og oppfølging. Noen få saker er avvist av institusjonsansvarlige som ugrunnet.
- **Hvorfor ble saken avvist av institusjonsansvarlig?** Svarene som gis er ulike. *For eksempel* at tvilsmeldingen ikke var begrunnet ut fra forskriften, det var en useriøs tvilsmelding, irrelevant sak for skikkethet, en personalkonflikt – ikke skikkethetsvurdering av student, begynt i helse- og sosialfag utdanning før 2006 på annet studiested og omfattes da ikke av forskriften. Melder ønsker å være anonym. Strøk 3 gang i praksis og gikk ut av utdanningen pga av dette. Studenten langtidssykemeldt.

Oppsummering av undersøkelsene

- Generelt er det stor variasjon mellom institusjonene, både ifht *ressurser*, organisering og ved siste instans i særskilt skikkethetsvurdering (behandling i klagenemnd eller styre). Det er også stor variasjon i antall saker og bevissthet om skikkethetsvurderingen i institusjonene
- Stor variasjon i hvem som melder
- Oppnevning av institusjonsansvarlig synes å være i "utakt" med valg/åremålsperiodene for ledere i vår sektor. En kan spørre om dette er noe som henger igjen fra tidligere, og som derfor bør justeres og harmoniseres.
- En rekke studenter veiledes ut eller velger å slutte i studiet på ulike stadier i prosessen. Det er ikke kartlagt når i prosessen dette skjer mest. I tillegg kommer at en del studenter sannsynligvis også veiledes ut uformelt utenfor systemet med særskilt skikkethetsvurdering. Dette er ikke kartlagt.
- Svært få saker til nemnd og styre/klagenemnd
- Svært få saker til Felles nasjonal klagenemnd

Notat fra arbeidsgruppens medlem, jurist Sissel Ettre Solbakken

OPPLYSNINGSPLIKT - TAUSHETSPLIKT

Notatet tar sikte på å belyse enkelte forhold rundt opplysningsplikt og taushetsplikt knyttet til skikkethetsvurdering i høyere utdanning, og er ment som et innspill til arbeidet med å utrede problemstillinger forbundet med institusjonenes arbeid med skikkethetsvurderinger.

OPPLYSNINGSPLIKT

I universitets- og høyskoleloven (univl.) § 4-10 fremgår det at vedkommende kan utestenges fra studiet. Det står ikke direkte i loven at vedkommende fratas retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner som går inn under loven, men bestemmelsen må forstås som at vedkommende ikke kan gå opp til eksamen på det aktuelle studiet på andre institusjoner i utestengingsperioden.

I henhold til forskrift om skikkethetsvurdering (forskriften) § 12 skal Samordna opptak (SO) informeres etter at det er fattet vedtak om ikke-skikkethet. Hensikten med bestemmelsen er å hindre at studenter som er vurdert som uskikket ved en institusjon i utestengingsperioden skifter studiested og fortsetter på samme utdanning der. Bestemmelsen forutsetter at det søkes opptak via Samordna opptak.

I Rundskriv F-14-06 står det blant annet følgende til § 12:

... Det er bare SO som skal ha tilgang på opplysninger i det sentrale registeret. SO vil sammenholde opplysningene i registeret med søknader om opptak til lærer-, helse- og sosialfagutdanningen og annullere søknader fra utestengte studenter før søkerdata blir distribuert til institusjonene..

SO har som fast rutine å foreta manuelle søk tre ganger i året. De har etter det opplyste, så langt, ikke oppdaget at utestengt studenter har søkt opptak på studier.

Utover plikten til å informere Samordna opptak foreligger det ingen bestemmelser i universitets- og høyskoleloven eller forskrift om skikkethetsvurdering som direkte pålegger institusjoner en opplysningsplikt overfor andre institusjoner. (Til forskjell fra saker om utestegning etter univl. § 4-8 og bruk av falskt vitnemål).

Søknader om overflytting sendes direkte til institusjon, og ikke gjennom Samordna opptak. Hvis det ikke foreligger noen informasjonsutveksling fra SO og/eller mellom institusjonene, blir hensynet bak bestemmelsen ikke i tilstrekkelig grad ivaretatt.

I forbindelse med innføring av informasjonsplikt mellom institusjoner ble det i Ot.prp. 83(2007 - 2008) påpekt at informasjonsutvekslingen mellom institusjoner under universitets- og høyskoleloven er vesentlig for at en student som er utestengt etter § 4-8 første eller annet ledd faktisk ikke tar eksamen ved andre institusjoner. De samme hensyn gjør seg gjelden her.

Det bør også etterlyses en klarere hjemmel for å frata studenter retten til å gå opp til eksamen i det samme studiet ved en annen institusjon i utestengingsperioden, og en hjemmel

for at institusjonene kan informere hverandre direkte. Det bør innføres tilsvarende informasjonsregler som for vedtak om fusk m.v. ”

Det bør også vurderes om institusjoner i forbindelse med søknader om overflytting skal kunne ta kontakt med SO for å sjekke om en student har et vedtak om ikke-skikkethet mot seg.

TAUSHETSPLIKT

Det er imidlertid et fåtall av saker som ender med en særlig skikkethetsvurdering (vedtak). Studenten slutter før saken er ferdigbehandlet, og søker overflytting til annen institusjon for å fullføre studiet der.

Har en institusjon som ønsker å informere andre institusjoner om forhold ved en student anledning til det uten at dette fremgår av lov eller forskrift. Hvor går grensen for hva den enkelte institusjon av eget tiltak kan gi av opplysninger til andre institusjoner.

Utgangspunktet er at det ikke kan informeres om noens personlig forhold uten en klar hjemmel i lov eller i medhold av lov. Det foreligger med andre ord regler om taushetsplikt på den ene siden og regler om rett eller plikt til å gi opplysninger på den andre siden. For at taushetsplikten skal vike, må det foreligge en bestemmelse som klart forutsetter dette. Er det nedfelt en opplysningsplikt i lov går denne plikten foran taushetsplikten i andre lover. Et eksempel på dette er bestemmelser i barneloven.

Personvernlovgivningen hindrer fri utveksling av informasjon. De generelle regler for taushetsplikt følger av forvaltningsloven §§ 13 følgende, men det er også en rekke bestemmelser om taushetsplikt i forskjellige særlover som helsepersonellov, barnevernlov, sosialtjenestelov m.v. Felles for reglene er at de ofte gir anvisning på svær skjønnsmessige vurderinger og at det ikke alltid er klart om et dokument er offentlig eller taushetsbelagt.

Om en opplysning er taushetsbelagt kan bero på en konkret vurdering. I grensetilfellene skal det legges vekt på om det foreligger beskyttelsesverdige interesser som det er aktuelt og behov for å hindre komme ut.

Taushetsbelagte opplysninger

Etter forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1 er det taushetsplikt for opplysninger om ”noens personlige forhold”. Dette betyr ikke at det er taushetsplikt for alle opplysninger om enkeltpersoner. Det må dreie seg om opplysninger som det er vanlig å ville holde for seg selv. Typiske eksempler på opplysninger om enkeltpersoner som vil være underlagt taushetsplikt, er opplysninger om fysisk og psykisk helse, karakter og følelsesliv, samt visse opplysninger om familie- og hjemforhold. På den annen side er det uttrykkelig sagt i forvaltningsloven § 13 annet ledd første punktum at opplysninger om fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted ikke er underlagt taushetsplikt. Andre opplysninger som ikke er mer ømtålige enn disse, vil heller ikke være underlagt taushetsplikt.

Det følger av bestemmelsen at institusjonene ikke bare rett men også en plikt til å unnta taushetsbelagte opplysninger fra offentlighet. Utlevering til utenforstående av opplysninger som er underlagde taushetsplikt kan dessuten være straffbart etter straffeloven § 121.

Det bemerkes at selv om avsenderen av et dokument ber om at opplysningene blir holdt konfidensielt, kan man ikke gjennom avtaler innskrenke den lovbestemte innsynsretten etter offentleglova.

Begrensninger i taushetsplikten - forvaltningsloven § 13b

Paragraf 13b inneholder unntak fra taushetsplikten etter § 13.

1. Unntak innen samme "organ eller etat"

Etter forvaltningsloven § 13b første ledd nr. 3 kan taushetsbelagte opplysninger i en viss utstrekning gjøres tilgjengelige for andre tjenestemenn "innen organet eller etaten". Andre institusjoner anses nok ikke som en del av organet. Begrepet "etat" er imidlertid ment å favne videre enn kun det enkelte forvaltningsorgan. Begrepet har ingen klar definisjon, men blir brukt som en samlebetegnelse på ulike organer innenfor samme gren av forvaltningen.

Om bakgrunnen for å ta inn begrepet "etat" i lovteksten heter det i Ot.prp. nr. 3 (1976-77) s. 29 at "det under den ordinære behandling av en sak må være fri adgang til kommunikasjon mellom tjenestemennene innenfor samme forvaltningsorgan, med overordnede eller underordnede organer og med tilsvarende organer i andre distrikter".

2. Unntak til andre forvaltningsorgan

I henhold til forvaltningsloven § 13b første ledd nr. 5 kan et forvaltningsorgan gi *andre forvaltningsorganer* opplysninger om personlige forhold. Formålet er å åpne for muligheter for spredning av opplysninger mellom organene. Bestemmelsen lyder:

"Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:

at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet og ellers slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevningssgrunnlag".

Opplysninger som kan enten gis opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet eller opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver.

Det er ikke snakk om å offentliggjøre informasjon, men en utveksling av informasjon til bestemte personer/tjenestemenn, i praksis kan det være institusjonsansvarlig for skikkethetsvurdering. Det er heller ikke snakk om en ubegrenset adgang til å utveksle informasjon. Det er avgiveren som avgjør om opplysninger skal gis. Dette er ingen hjemmel for å be om innsyn.

Adgangen til å gi opplysninger må ses i sammenheng med den lovpålagte plikten til å foreta skikkethetsvurdering, og sett i forhold til hvor langt den enkelte institusjons ansvar for skikkethetsvurderingen rekker når en student har fortsatt studiet på en annen institusjon.

Skikkethetsvurdering i høyere utdanning ble innført for å hindre at personer som ikke var skikket til yrket fikk vitenmål. Enkelte studenter utdannes til å utføre samfunnsoppgaver av en slik karakter at institusjonen kan ha en legitim rett/plikt til å informere andre. Spørsmålet er om man kan trekke grensen for taushetsplikten for personlige forhold forskjellig der det er

snakk om opplysninger om handlinger som er av en slik art at de klart er uforenlige med de samfunnsoppgaver vedkommende kan bli satt til å utføre. Det vil si handlinger som er egnet til å redusere allmennhetens tillit til f.eks. en lærers evne til å utføre sine oppgaver.

Uansett vil det være en grense for når et forhold er å anse som foreldet. Samordna opptak skal slette opplysninger om at en student er utestengt når utestengingsperioden er over.

Videre vil informasjonen ikke uten klar hjemmel kunne brukes som grunnlag for avslag på søknad om overflytting eller opptak på annen institusjon.

3. STUDENTERS OPPLYSNINGSPLIKT

Utgangspunktet er at for at studenter skal pålegges en generell opplysningsplikt (eller andre inngrep overfor studenter), må det foreligge en bestemmelse som klart forutsetter dette. Enten i lov eller i medhold av lov.

Studenter på enkelte studier er pålagt å fremlegge politiattest. Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep, grove voldsforbrytelser eller straffbare forhold vedrørende besittelse og bruk eller omsetning av narkotiske stoffer eller medikamenter, jf. univl. § 4-9. Nærmere bestemmelser om politiattesten innhold m.v. reguleres i forskrift om opptak til universiteter og høyskoler.

På enkelte utdanninger er det krav til medisinsk testing i forbindelse med praksis/klinisk undervisning.

Uten en hjemmel har ikke studenten plikt til å informere om forhold som kan ha betydning for utøvingen av profesjonen.

STUDENTERS RETTIGHETER

Notatet er ment som et innspill i arbeidet med å utrede problemstillinger forbundet med institusjonenes arbeid med skikkethetsvurderinger, og tar sikte på å belyse enkelte forhold som gjelder studenters rettigheter sett i forhold til skikkethetsvurdering.

Den enkeltes rett til utdanning står sterkt i norsk rett, men et sted må den enkeltes rett til å fullføre utdanningen slutte dersom andre mer tungtveiende hensyn gjør seg gjeldende. Hensynet til sårbare gruppers rettigheter og sikkerhet bør veie tyngre enn den enkeltes rett til å fullføre en utdanning som er omfattet av skikkethetsvurdering.

Ved innføringen av skikkethetsvurdering ble dette synliggjort. Formålet med skikkethetsvurdering er beskyttelse av sårbare grupper. Det klare utgangspunkt er at hensynet til barnehagebarns og elevers eller pasienters, klienters og brukers liv, fysiske og psykiske helse rettigheter og sikkerhet, veier tyngre enn den enkelte students rett til å gjennomføre det aktuelle studiet. Disse sårbare gruppene skal ha minst samme vern overfor studenter i praksis, som overfor tilsatte.

Et eksempel i lovverket på at den enkeltes rett/ønske må vike for hensynet til sårbare grupper er bestemmelsene om utestenging etter universitets- og høyskoleloven § 4-8 første og annet ledd. Det er uttalt i Ot. prp nr. 83 side 21 at hensynet til medstudenter og ansatte må veies opp mot den belastning et utestengingsvedtak utgjør for studenten. Videre er det i barnehageloven

§ 20 en bestemmelse om at personer som er dømt for seksuelle overgrep mot barn, er utelukket fra arbeid i barnehage for alltid.

Institusjonene har således rett og plikt til å foreta skikkethetsvurdering, samtidig som studentens rettsikkerhet skal ivaretas. For det første forutsettes det at særskilt skikkethetsvurdering bør benyttes når andre formelle og uformelle virkemidler ikke har avhjulpet. Studenten har krav på tilbud om utvidet oppfølging og veiledning.

Videre forutsettes det i saker der en student er blitt vurdert ikke – skikket, at vedkommende skal ha mulighet til å søke opptak på nytt for å muliggjøre en ny skikkethetsvurdering. Videre er utestegning ikke ment som en sanksjon som ved fusk. Formålet er å beskytte andre mennesker, og utestegning bør ikke brukes mer omfattende enn nødvendig for å oppnå dette formålet.

Det er presisert i forskriften at forvaltningslovens regler om saksbehandling kommer til anvendelse ved særskilt skikkethetsvurdering, herunder bestemmelser om taushetsplikt.

I forbindelse med en skikkethetsvurdering bør det likevel legges større vekt på ansvaret for pasienters og elevers liv og helse, enn på studenters og utdanningens mål om fullførte studieløp.

Det vises til følgende uttalelser av Felles klagenemnd i sak nr. 32/2009:

Endelig la Felles klagenemnd avgjørende vekt på at klager fortsatt nektet for å ha begått de straffbare forhold han tidligere var dømt for. Hensynet til pasientens sikkerhet måtte veie tyngre enn klagers ønske om å utdanne seg som sykepleier.

Videre vises det til følgende uttalelse i sak nr. 4/2007:

Formålet med lovbestemmelsen er beskyttelse av pasientene, og Felles klagenemnd fant at utestenging i to år var en adekvat reaksjon som ivaretok dette hensynet.

Sissel Solbakken

NOTAT MOTTATT FRA STUDIEDEKAN ØYSTEIN LUND,
MENIGHETSFAKULTETET

Det teologiske Menighetsfakultet har i dag kun hjemmel til å kreve politiattest for to av våre studier, *lektor-programmet* og *kateketutdanningen*, og kun ved lektorprogrammet (PPU) gjennomføres skikkethetsvurdering etter den nasjonale forskriften.

I tillegg nevner politiattest-forskriften én annen utdanning mot kirkelig sektor, nemlig menighetssekretær. Denne utdanningen finnes ikke lenger, og hvis vi hadde tøyd forskriften litt burde en arvtageren Bachelor i Menighetspedagogikk kunnet bli omfattet av forskriften. Det gjør vi imidlertid ikke.

MF har siden 2004 arbeidet for å få hjemmel til å kreve politiattest og kreve skikkethetsvurdering for alle studenter i de kirkelige profesjonsutdanningene - uten hell.

Vi har som institusjon flere ganger meldt inn at vi ønsker våre profesjonsutdanninger (prest, diakon, kateket) inn på listen over utdanninger som det skal kreves skikkethetsvurdering - og politiattest for.

1. Vi forsøkte på egen hånd å få inn våre profesjonsutdanninger fra 2004 av.
2. Når forskriften ble endret (sosialfag og helsefag ble tatt inn) har vi arbeidet med KD, UHR, bispemøtet og KKD (nå FAD) for å få dette på plass.
3. Vi har fått alle de tre teologiske fakultetene med på dette, og har vært i kontakt med Diakonhjemmet for å få de med.
4. Saken har vært drøftet i UHRs utdanningsutvalg som har stilt seg positive til at de kirkelige profesjonsutdanningene skulle tas med.
5. Vi har forsøkt å få bispemøtet til å arbeide for skikkethetsvurdering og politiattest - de har støttet det, og forsøkt å påvirke gjennom sitt fagdepartement.
6. Vi hadde lenge en positiv dialog med KD, men saken ble stoppet i siste runde - trolig på politisk nivå
7. Vi skriver om dette i hver årsmelding til departementet.

Det teologiske Menighetsfakultet har tidligere overlevert departementet et notat der det blir gjort rede for bortfall av hjemmelsgrunnlaget for å drive skikkethetsvurdering med tanke på *presteyrket*. Også utdanningsutvalget i Universitets- og høyskolerådet har tatt opp dette forholdet.

Skikkethetsvurdering/egnethetsvurdering av prestestudenter har vært forutsatt av kirkedepartement og biskoper som del av praktikum (siste profesjonsforberedende år) ved presteutdanningen. Denne praksis har skjedd i forståelse med det daværende Kirke- og undervisningsdepartementet. MF har tidligere fått aksept fra departementet med den begrunnelse at vi som privat høyskole (under egen lov) kan inkorporere dette i utdanningen. Kirkedepartementet og biskopene antar fortsatt at egnethetsvurdering finner sted, senest ved arbeidet med ny forskrift for tilsetning av menighetsprest er dette blitt understreket. I forskriften som regulerer Det praktisk-teologiske seminar ved UiO (fastsatt i kgl res) forutsettes det at studentene har den personlige egnetheten for å kunne utøve prestatjeneste:

§ 1. Seminarets virksomhet

Det praktisk-teologiske seminar skal gi prestekandidater, prester og andre teoretisk og praktisk utdanning på høyskolenivå for tjeneste i Den norske kirke, samt drive forskning og utviklingsarbeid innenfor sine fagområder.

Målet for Det praktisk-teologiske seminars undervisning, øvelser og evaluering av prestekandidater er at de som uteksamineres har de kunnskaper og ferdigheter, samt den **personlige egnethet** som kreves for å kunne utøve prestatjeneste i Den norske kirke.

Seminaret skal samarbeide med biskopene og øvrige kirkelige organer, og med universitetssektoren og de øvrige institusjoner som befatter seg med praktisk kirkelig utdanning.

Det teologiske Menighetsfakultet skal levere kandidater som skal ha nådd de samme læringsmålene som ved PTS, men er ikke underlagt denne forskriften.^[2] For Det teologiske Menighetsfakultets vedkommende blir det imidlertid enda mer påfallende at vi forutsettes å drive skikkethetsvurdering av kandidatene, men har ikke hjemmel eller redskaper for å gjøre nettopp det.

Med ny felles lov har Det teologiske Menighetsfakultet lenge oppfattet situasjonen som for uklar, og har bedt departementet vurdere (28.03.06) om det bør gis en eksplisitt hjemmel av KD for å gjennomføre skikkethetsvurdering. Vårt forslag har vært at *Profesjonsutdanningen i teologi* tas inn i *Forskrift om hvilke utdanninger som skal omfattes av skikkethetsvurdering etter lov om universiteter og høyskoler § 4-10* som en av utdanningene som omfattes av skikkethetsvurdering. Det er også viktig at dette vil kunne gi kandidatene en bedret rettsikkerhet gjennom at vedtak etter denne forskriften kan ankes til den nasjonale klagenemnden.

I vår høring til KD 28.03.06 skrev vi blant annet:

I vår tidligere høringsuttalelse tar vi opp behovet for under ny lov å etablere hjemmelsgrunnlaget for å drive skikkethetsvurdering med tanke på *presteyrket*. Situasjonen er nå den at samtlige av institusjonene som gir profesjonsutdanning i teologi (Universitetet i Oslo, teologisk fakultet, Misjonshøgskolen og Det teologiske Menighetsfakultet) ønsker å inkorporere *profesjonsstudiet i teologi* i forskriften om skikkethetsvurdering. Samtlige institusjoner har i sine høringer til departementet avgitt høringsuttalelser som understøtter dette. Utvidelsen av forskriftens virkeområde støttes også av Universitets- og høyskolerådet.

Universitetet i Oslo har i sin høringsuttalelse i tillegg foreslått at forskriften utvides til også å omfatte diakonutdanningen. Det teologiske Menighetsfakultet gir også denne utdanningen, og er enige i en slik utvidelse. Departementet kan også vurdere hvorvidt kateketutdanningen (som jo ligger nær lærerutdanningen) skal inkorporeres i forskriften. Kateketutdanningen er allerede blant de utdanninger hvor det etter *Forskrift om opptak til universiteter og høyskoler - 2005-10-10 nr 1191* kreves politiattest ved opptak.

Universitetet i Oslo fremholder dessuten at det er nødvendig med en vurdering også i tilknytning til opptak. Dette gjelder både teologistudiet og diakonistudiet. Praksisperiodene i disse studiene omfatter både praksis i institusjon, oftest ved et sykehus, og i menighet. I begge disse sammenhengene vil studentene møte mennesker som er i en særlig sårbar situasjon. Den store tillit prester og diakoner blir møtt med, dette gjelder også preste- og diakonstudenter som er i praksis, gjør det særlig nødvendig at det foretas en skikkethetsvurdering også ved opptak til studiet. Det teologiske Menighetsfakultet og Misjonshøgskolen i Stavanger støtter også dette.

Dersom de ovennevnte utdanninger tas inn i forskriften, kan man i hovedsak anvende samme tekst som allerede er etablert for de andre utdanningene. Når det gjelder hvilke grupper de ovennevnte profesjonene arbeider blant, bør trolig listen kompletteres med uttrykk som *konfidenter* (tilsvarende pasienter), *konfirmanter*, *barn og unge* (tilsvarende elever/barnehagebarn) og *pårørende*. I tillegg virker de kirkelige profesjoner blant grupper innenfor sykehussektoren, samt særlig overfor barn, unge og voksne i særlig sårbare livssituasjoner.

Hvis det opprettes et en paragraf 2c i forskriften, kan ordlyden her f. eks være:

§ 2b Vurderingskriterier for de kirkelige utdanningene:

Kriterier ved vurderingen av om en student er skikket er:

- a) studenten viser manglende vilje eller evne til omsorg, forståelse innlevelse og respekt for brukere, konfidenter eller pårørende, og til å gjennomføre en kirkelig profesjon i samsvar med mål og retningslinjer for kirkens virksomhet.
- b) studenten viser manglende vilje eller evne til å samarbeide og til å etablere tillitsforhold og kommunisere med mennesker i sårbare livssituasjoner, pårørende og samarbeidspartnere.
- c) studenten viser manglende vilje eller evne til å skape et miljø som tar hensyn til barn og unges sikkerhet og deres psykiske og fysiske helse.
- d) studenten viser truende eller krenkende atferd i studiesituasjonen eller overfor brukere, konfidenter eller barn, unge og voksne i sårbare livssituasjoner.
- e) studenten unnlater å ta ansvar som rollemodell for barn og unge i samsvar med mål og retningslinjer for kirkens virksomhet.
- f) studenten har problemer av en slik art at han/hun fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser.
- g) studenten viser for liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i profesjonsstudiet.
- h) studenten viser manglende vilje eller evne til å endre uakseptabel adferd i samsvar med veiledning.

Utover dette vil det være enkelt å foreta mindre språklige endringer for at de ovennevnte kirkelige profesjonsutdanningene skal kunne inngå i forskriften.

Vi ser en tilleggsproblemstilling som trolig vil komme når kirken(e) kan kreve politiattest for ledere i menigheter som skal arbeide med barn og ungdom. Våre studenter vil praksis kunne bli avkrevet politiattest. Da vil ikke vi som institusjon kunne delta i det praktiske rundt dette hvis vi ikke har en eksplisitt hjemmel til å kreve politiattest i våre studier (hvilket vi selvsagt ønsker). Det vil bli en meget rotete situasjon som man fra kirkelig hold bør arbeide for å unngå.

Forskrift om skikkethetsvurdering, utvisning, bortvisning og utestengning av studenter ved Politihøgskolen.

Fastsatt av Politidirektoratet i medhold av kongelig resolusjon av 30. november 2001.

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1. Skikkethetsvurdering/utvisning/bortvisning og utestenging

Ved studiestart skal Politihøgskolen sørge for at alle studentene får informasjon om reglene om utvisning, bortvisning og utestenging og i hvilke tilfeller politiloven og denne forskriften pålegger Politihøgskolen og/eller styret å vurdere dette. For studenter i bachelorutdanningen skal det i tillegg gis informasjon om innholdet i skikkethetsvurderingen.

Med utvisning i denne forskriften menes utvisning for alltid.

Med utestenging i denne forskriften menes en fullstendig utestenging fra studiet og kan ilegges for inntil 3 år.

Med bortvisning i denne forskriften menes en mildere reaksjon som kan ilegges for inntil ett år og kan begrenses til bestemte områder eller sammenhenger der problemadferden forekommer.

Forvaltningslovens regler om saksbehandling kommer til anvendelse når sak om skikkethet, utvisning, bortvisning eller utestenging er reist.

Kapittel 2 Skikkethetsvurdering av studenter ved Politihøgskolens bachelorutdanning

§ 2. Vurderingskriterier

Politihøgskolen skal vurdere studentenes skikkethet for tjeneste i politi- og lensmannsetaten. Skikketheten skal vurderes fortløpende under hele studiet.

Vurderingen av om en student er uskikket, herunder spørsmålet om en student skal utvises fra Politihøgskolen, skal bygge på de krav om skikkethet for yrket som er gitt i lov, politiinstruks og denne forskrift. Vurderingen av studentens skikkethet skal være konkret med særlig vekt på bl.a. tilstrekkelig grad av modenhet, ansvars- og pliktfølelse, pålitelighet, ærlighet, redelighet, selvstendighet, høflighet, selvkontroll, ordenssans og lojalitet. Alminnelig fremtreden under utdanningen og opptreden overfor publikum skal også tillegges vekt. Dersom en student gjør seg skyldig i fusk eller forsøk på fusk, skal studentens skikkethet vurderes.

Studentene må ikke ulovlig bruke dopingsmidler inntatt på Norges Idrettsforbunds til enhver tid gjeldende dopingsliste. Studenter som lovlig kan bruke slike midler, må dokumentere dette med legeerklæring fra behandlende lege. Studentene plikter å avlegge dopingsprøve ved Politihøgskolen hvis dette kreves av Norges Idrettsforbunds dopingskontrollører. Påvist bruk av forbudte dopingsmidler eller unnlatelse av å medvirke til dopingkontroll, kan føre til at studentene anses uskikket til å gjøre tjeneste i politi- og lensmannsetaten. Sjefen for Politihøgskolen fastsetter de til enhver tid gjeldende regler for gjennomføring av dopingkontroller/-tester.

Brudd på taushetsplikt og brudd på politilovens regler om edruelighet, kan føre til at studenten anses uskikket til å gjøre tjeneste i politi- og lensmannsetaten, jf. politiloven § 24 d.

§ 3. Skikkethetsnemnd

Styret skal oppnevne en skikkethetsnemnd. Nemnda skal bestå av:

- sjefen for Politihøgskolen
- leder av bachelorutdanningen
- en representant fra praksisansvarlige
- en representant fra undervisningspersonalet.
- en studentrepresentant.
- en representant fra annen høyskole

Dersom studenten tilhører avdeling Bodø skal leder av bachelorutdanningen, representant fra undervisningspersonalet og studentrepresentanten også tilhøre avdeling Bodø.

Minst ett av nemndsmedlemmene skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap.

Sjefen for Politihøgskolen og leder av bachelorutdanningen, Oslo eller Bodø, er faste medlemmer av nemnda. De øvrige medlemmene oppnevnes for to år om gangen. Det oppnevnes seks personlige varamedlemmer for disse. Medlemmer og varamedlemmer kan reoppnevnes en gang. Studentrepresentantene kan ikke reoppnevnes. Sjefen for Politihøgskolen er leder for nemnda. Leder av bachelorutdanningen er nestleder. Nemnda er beslutningsdyktig når minst to tredjedeler av medlemmene og leder eller nestleder er til stede.

Ingen av medlemmene i skikkethetsnemnda kan samtidig være medlem av Politihøgskolens styre.

Styret oppnevner sekretær for skikkethetsnemnda.

§ 4. Behandling i skikkethetsnemnda

Nemnda skal uten unødig opphold ta skikkethetsspørsmål opp til vurdering når minst ett av medlemmene reiser tvil om en students skikkethet for tjeneste i politi- og lensmannsetaten. Når sak om skikkethet er innledet, skal studenten gis skriftlig underretning om dette og gjøres kjent med opplysningene i saken. Studenten skal varsles i god tid om tidspunktet for møtet, og har anledning til å forklare seg muntlig for nemnda. Det skal føres protokoll fra møtene. Saker som fremmes for skikkethetsnemnda skal følges av all skriftlig dokumentasjon i saken. Nemnda skal utrede saken ytterligere dersom det er nødvendig.

Nemnda avgir innstilling om utvisning til styret dersom de anser en student som uskikket for tjeneste i politi- og lensmannsetaten. Dersom nemnda er i tvil om studenten er skikket for tjeneste i politi- og lensmannsetaten, fastsetter nemnda den nærmere skikkethetsmessige oppfølging for å få avklart dette. Det er en forutsetning for en slik oppfølging at studenten gir sitt samtykke.

Avgjørelser i skikkethetsnemnda treffes av flertallet. Ved stemmelikhet er stemmen til nemndas leder avgjørende. Er nemndas leder ikke til stede er stemmen til nemndas nestleder avgjørende.

§ 5. Behandling i styret

På bakgrunn av skikkethetsnemndas innstilling fatter styret selv vedtak om en student er uskikket og dermed skal utvises etter politilovens § 24 c, 1., 2. eller 3. ledd. Studenten har anledning til å forklare seg muntlig for styret før vedtak fattes. Etter særlig vurdering kan styret gi en student som er vurdert som uskikket, anledning til å fullføre siste studieår. Det skal ikke utstedes vitnemål til en student som er funnet uskikket. Karakterutskrift av avlagte og beståtte eksamener gir studiepoeng.

§ 6. Midlertidig utvisning i særlig alvorlig tilfelle

Dersom det er grunn til å anta at en student har begått en straffbar handling eller har gjort seg skyldig i alvorlige brudd på bestemmelser i politiloven, politiinstruksen eller i Politihøgskolens interne regelverk som kan gi grunnlag for utvisning, og saken krever rask avgjørelse, kan vedtak om midlertidig utvisning treffes av sjefen for Politihøgskolen inntil Politihøgskolens styre har behandlet saken. Før vedtak om midlertidig utvisning treffes, skal studenten om mulig gjøres kjent med opplysningene i saken og gis anledning til å forklare seg muntlig for sjefen for Politihøgskolen.

Vedtak om midlertidig utvisning skal straks meldes til styret. Skikkethetsnemnda plikter å avgi en innstilling til styret om fortsatt midlertidig utvisning senest 3 uker etter at sjefen for Politihøgskolen har utvist vedkommende.

Styrets vedtak om fortsatt midlertidig utvisning kan forlenges med inntil fire måneder om gangen inntil saken er endelig avgjort. Skikkethetsnemnda plikter, uavhengig av varigheten av den midlertidige utvisningen, å avgi en innstilling i henhold til § 5, 2. ledd så snart saken er ferdig uttredet.

Dersom grunnen til den midlertidige utvisningen ikke lenger foreligger skal vedtak om midlertidig utvisning straks oppheves.

Kapittel 3 Utvisning, utestenging og bortvisning

§ 7. Reaksjonsformer

Politihøgskolens styre kan vedta å utvise en student i bachelorutdanningen dersom vedkommende er funnet uskikket for tjeneste i politi- og lensmannsetaten.

Studenter i Politihøgskolens bachelorutdanning, videreutdanninger eller høyere grads studier kan gis skriftlig advarsel fra styret for å ha opptrådt grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten for øvrig. Ved gjentakelse kan styret bortvise studenten fra studiet i inntil ett år. Ved grovt klanderverdig adferd som skaper fare for liv eller helse for personer som studenten kommer i kontakt med i undervisningen, eller ved grove brudd på taushetsplikt, kan studenten utestenges for inntil 3 år.

Styret kan utvise eller bortvise for inntil ett år en student som gjør seg skyldig i fusk eller forsøk på fusk etter politilovens § 24 c, 3. ledd.

Styret kan utvise eller utestenge for inntil tre år en student som bruker ulovlige dopingsmidler eller nekter å medvirke til dopingkontroll etter politiloven § 24 c, 4. ledd.

For studenter i Politihøgskolens videreutdanninger eller høyere grads studier fatter styret sine vedtak etter innstilling fra sjefen for Politihøgskolen.

For studenter i bachelorutdanningen fatter styret sine vedtak etter innstilling fra skikkethetsnemnda.

§ 8. Behandling av saken

Når sak om utvisning/ utestengning/ bortvisning er innledet, skal studenten gis skriftlig underretning om dette og gjøres kjent med opplysningene i saken. Studenten skal gis

anledning til å forklare seg muntlig for sjefen for Politihøgskolen før denne avgir sin innstilling til styret. Studenten har videre anledning til å forklare seg muntlig for styret før vedtak fattes.

Kapittel 4 Bistand, klageadgang og ikrafttredelse

§ 9. Juridisk bistand

Studenten har anledning til å la seg bistå av advokat eller annen medhjelper fra det tidspunkt sak om skikkethet/utvisning/bortvisning eller utestengning er reist. Nødvendige og dokumenterte utgifter til juridisk bistand dekkes av Politihøgskolen. Det er en forutsetning at utgiftene ikke overstiger statens offentlige satser for advokatbistand.

§ 10. Klageadgang

Styrets vedtak om utvisning, bortvisning eller utestengning er enkeltvedtak og kan påklages til Justisdepartementet i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser.

§ 11. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks. Fra den tid forskriften trer i kraft, oppheves forskrift gitt ved kongelig resolusjon av 30. november 2001.

Møter arbeidsgruppen har hatt i løpet av sitt arbeid:

Hele arbeidsgruppen har hatt møter med følgende:

- Representanter fra
 - Kunnskapsdepartementet
 - Helse- og omsorgsdepartementet
 - NOKUT
 - Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
- Representanter for følgende fagforeninger:
 - Norsk psykologforening
 - Farmaceutene

Deler av arbeidsgruppen har hatt møter med:

- Universitets- og høyskolerådets utdanningsutvalg
- Representant fra Utdanningsforbundet
- Representant fra Sykepleierforbundet
- Leder og sekretær for den sentrale klagenemnden
- Leder og sekretær for politiattestnemnda

Policydokument om skikkethetsvurdering

Skikkethetsvurderingen er en viktig del av pedagogutdanningen. Skikkethetsvurderingen skal fungere som et verktøy som sikrer at kun de som er personlig egnet til å jobbe i utdanningssystemet, får fullføre studiet. Dette policydokumentet tar for seg hva Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet (PS) mener er viktig å sette fokus på når det gjelder skikkethetsvurderingen av lærerstudenter.

Man må skille mellom den kontinuerlige skikkethetsvurderingen som foretas av studenten og den særskilte skikkethetsvurderingen. Den kontinuerlige skikkethetsvurderingen skjer gjennom studiet. Denne blir gjort av faglærere, veiledere, øvingslærere, medstudenter og studenten selv. Det blir foretatt en særskilt skikkethetsvurdering etter at en tvilsmelding er meldt inn til høyskolens eller universitetets lovpålagte skikkethetsnemnd. Nemnden skal da undersøke grundig, og konkludere om studenten er skikket i henhold til forskriftene.

Vi krever at:

- **Grundig informasjon om skikkethetsvurderingen gis til alle involverte parter.**

PS ser at det er svært viktig å informere om skikkethetsvurderingen. De ulike partene som tar del i skikkethetsvurderingen trenger tilstrekkelig informasjon om hva skikkethetsvurdering innebærer, hvor den tar plass og hva som blir vurdert. Høyskoler og universiteter plikter å informere både studentene, ansatte og øvingslærere om alle aspekter vedrørende forskriftene til skikkethetsvurdering.

- **Studentene må vurdere seg selv.**

Studentene selv må ta ansvar for å vurdere sin egen skikkethet. Studenten bør gjennom rettledning og personlige samtaler bevisstgjøres på egne holdninger og skikkethet.

- **Studentene skal vurdere hverandre**

Det er viktig at studenter vurderer hverandre. Det er medstudenter som kjenner den enkelte student best. Derfor er det medstudenter som i mange sammenhenger best ser positive og negative trekk i forhold til sine medstudenter, da spesielt vedrørende samarbeid. Det er et problem at mange studenter ikke ønsker å vurdere en medstudent som uskikket til å bli lærer eller førskolelærer. Viktigheten av deres rolle må derfor tydeliggjøres overfor studentene.

- **Rettledning og oppfølging blir gjort til en del av studiet.**

I studietiden skal alle studenter ha tilgang på rettledning og oppfølging. Dette vil sikre at skikkede studenter blir i studiet, samtidig som uskikkede studenter får muligheten til selv å velge å avslutte studiet. Hver student skal ha en oppfølgingslærer som er knyttet til faget/praksisgruppen.

- **Praksis blir en naturlig del av skikkethetsvurderingen.**

Praksis er den viktigste arenaen hvor studenten viser sine kvaliteter som framtidig lærer eller førskolelærer. Medstudenter og øvingslærere skal fungere som delaktige parter i vurderingen av den enkelte student, og skal forut for praksis ha samtaler omkring hva forskriftene sier om skikkethetsvurdering.

- **Kvaliteten på øvingslærere er god.**

Det er svært viktig at øvingslærerne har god kunnskap om hvilke krav som stilles til en student, slik at øvingslæreren kan gjøre en riktig vurdering av studenten. Det er tilsvarende viktig at studentene møter en øvingslærer som er reflektert over sin egen rolle, og dermed kan gi god rettledning i praksisperioden, samt at øvingslærerne har en god arbeidsavtale. Høgskoler og universitet har ansvar for å kurse sine øvingslærere.

- **Parter involverte i vurdering av studenten har god kommunikasjon seg i mellom.**

Faglærerne ved utdanningsinstitusjonen, øvingslærere og andre som er involvert i studentens studiehverdag må ha en god dialog. Dette er for å tydeliggjøre det felles ansvaret man har overfor studentene og samfunnet. Dette skal også sikre at man har en felles forståelse av hvilke krav som stilles til studentene, hvilke vurderinger som er gjort og hvem som gjør hva.

- **Skikkethetsvurderingen blir brukt på en positiv måte**

Skikkethetsvurdering trenger ikke være negativt. Det er viktig å fokusere på at skikkethetsvurderingen også er et hjelpemiddel som sikrer at studenter som er i tvil om de ønsker å fortsette studiet får veiledning.

- **Skikkethetsnemnden gjør en grundig jobb.**

Alle innmeldte tvilmeldinger må følges opp på en grundig måte slik at en riktig vurdering blir gjort av studenten.

- **Finansieringsmodellen ikke skal være til hinder for skikkethetsvurderingen.**

Finansieringsmodellen skal legge til rette for at utdanningsinstitusjonene ikke risikerer å tape midler ved å veilede studenter ut av studiet, eventuelt konkludere med at studenter er uskikket.

PS ser også at rådgivingstjenesten på videregående skole videreutvikles slik at studenter som begynner høyere utdanning i større grad føler seg sikker på valget.

[1] Fra NOKUTs strategiplan 2010-2014:

http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Generell/Strategi/2010/NOKUT_Strategiplan.pdf

[2] PTS drives etter en forskrift fra K

irkedepartementet og driver skikkethetsvurdering, samtidig som denne utdanningen er en del av profesjonsutdanningen ved TF/UiO som ikke kan drive skikkethetsvurdering. Jeg tror UiO oppfatter dette som modus vivendi.

SAKER BEHANDLET I FELLES KLAGENEMND

Felles klagenemnd har siden oppstarten 1. april 2006 behandlet 3 klager som gjaldt utestenging etter skikkethetsvurdering. I tillegg har de behandlet 2 saker om utestenging etter uhl. § 4-8 (2), 2 saker som gjaldt sakskostnader og 1 sak utestengning grunnet straffbare forhold. Dette er saker som også er relevante i arbeidet med skikkethetssaker.

Følgende er publisert på Felles klagenemnds hjemmeside:

Utestenging etter skikkethetsvurdering:**Sak nr. 7/2009**

Saken gjaldt utestenging etter skikkethetsvurdering jf. uhl. § 4-10. Særskilt skikkethetsvurdering ble reist mot klager da det under gjennomføring av praksis for sykepleierutdanning ble reist tvil om vedkommendes skikkethet for yrket som sykepleier. Med bakgrunn i innstilling fra skikkethetsnemnda fant underinstansen at klager ikke var skikket som sykepleier, og fattet vedtak om utestenging i tre år.

Etter en samlet vurdering fant Felles klagenemnd at klagers faglige og personlige forutsetninger på det daværende tidspunktet tilsa at klager var utilstrekkelig i rollen som sykepleier. Det ble særlig vist til at klager ikke hadde evne til å kommunisere med pasienter og samarbeidspartnere, samt at klager hadde konsentrasjonsvansker og dårlig fingermotorikk som kunne utgjøre en fare for pasienters fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet. Det ble lagt vekt på at klager i løpet av en seksårsperiode hadde vist svært liten fremgang som sykepleierstudent, både på det faglige og personlige plan. Felles klagenemnd fant det derfor nødvendig å opprettholde underinstansens vedtak om utestenging i tre år.

Resultat: Underinstansens vedtak om uskikkethet og utestenging i tre år ble enstemmig stadfestet.

Sak nr. 12/2009

Saken gjaldt utestenging etter skikkethetsvurdering jf. uhl. § 4-10. Særskilt skikkethetsvurdering ble reist mot klager med bakgrunn i tvilmeldinger fra to medstudenter, faglærer og studieleder. Underinstansen fant at klagers personlige forutsetninger for yrket som bioingeniør var fraværende. Underinstansen vektla i denne sammenheng at klager hadde trekk ved sin personlighet som gjorde at både medstudenter og lærere reagerte på hans adferd. Det ble særlig vist til at klager ikke møtte opp til avtalte veiledningstimer ved institusjonen, samt at hans vanskelige person medførte samarbeidsproblemer i studiesituasjonen. Det ble blant annet vist til at klager var arrogant, blærende og manglet evne til å vise empati for andre. Underinstansen fattet vedtak om utestenging i to år.

Felles klagenemnd opphevet underinstansens vedtak. Det ble konstatert at klagers adferdsproblemer kunne reise tvil om at klager var uegnet som bioingeniør, men at underinstansens utredning av saken ikke ga tilstrekkelig grunnlag til å vurdere om klager var uskikket. Det ble særlig vist til at underinstansen ikke hadde vektlagt om klager hadde evne eller vilje til å endre sin adferd til det bedre i fremtiden. Det var heller ikke godtgjort fra institusjonens side at klager utgjorde en mulig fare for pasienters liv, fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet. Underinstansen hadde ikke benyttet seg av andre formelle eller uformelle virkemidler før sak ble reist for skikkethetsnemnda. Selv om det var vanskelig å få klager til å møte til fastsatte veiledningstimer bemerket Felles klagenemnd at det må

kunne kreves at studiestedet strekker seg langt for å få i stand en slik veiledningssamtale. Det er nødvendig for å vurdere hva studentens problematiske adferd skyldes, og om situasjonen kan løses ved mindre inngripende midler enn utestenging etter skikkethetsvurdering.

Resultat: Underinstansens vedtak om uskikkethet og utestenging av klager i to år ble enstemmig opphevet.

Sak nr. 7/2010

Saken gjaldt utestengning etter skikkethetsvurdering. Underinstansen hadde delegert klagekompetanse til rektor, i strid med fvl. § 32, jf uhl. § 4-10. Felles klagenemnd fant at saksbehandlingsfeilen kan ha innvirket på det endelige vedtaket, og fant at vedtaket måtte oppheves. Felles klagenemnd bemerket likevel at det forelå flere saksbehandlingsfeil ved at institusjonen ikke hadde vurdert å gi klager veiledning før sak om utestengning etter skikkethet ble reist.

Resultat: Underinstansens vedtak ble enstemmig opphevet.

Kommentarer til saken:

Det var en enkeltstående hendelse som utløste spørsmålet om klagers skikkethet. Det var ikke utarbeidet et utvidet veiledningsopplegg, eller vurdert om et utvidet veiledningsopplegg var hensiktsmessig i denne saken. Herunder opplyst om hvilke uformelle og formelle virkemidler som ble vurdert anvendt overfor studenten før særskilt skikkethetssak er reist.

Felles klagenemnda fant at det ikke var fremlagt tilstrekkelig faktisk dokumentasjon til å avgjøre saken om utestengning.

Utestenging etter uhl. § 4-8 (2):

Sak nr. 4/2007

Saken gjaldt utestenging etter uhl. § 4-8 (2). En sykepleiestudent skulle gjennomgå praksisperiode ved et sykehus, men fikk ikke denne bestått. Det ble gitt anledning til nytt forsøk ved samme sykehus. Allerede noen dager etter at ny praksis var påbegynt, ble studenten tatt ut av tjeneste. Avdelingen på sykehuset fant det uansvarlig å la studenten få fortsette. Avgjørelsen ble begrunnet med at studenten hadde sviktende teoretisk forståelse, og hadde gitt en pasient medisin uten tillatelse fra sykepleier, samt utsatt pasienter og personalet for smitte ved ikke å forholde seg til de hygieniske prinsipper. Dette var skjedd til tross for helt klare beskjeder til studenten. Underinstansen fattet vedtak om utestenging i tre år. Felles klagenemnd fant at studenten grovt klanderverdig hadde opptrådt på en slik måte at det var skapt fare for liv eller helse. Det var ikke tale om noe enkeltstående forhold. Studenten hadde gjort flere alvorlige feil i løpet av kort tid. Formålet med lovbestemmelsen er beskyttelse av pasientene, og Felles klagenemnd fant at utestenging i to år var en adekvat reaksjon som ivaretok dette hensynet.

Resultat: Underinstansens vedtak ble stadfestet med den endring at utestengingsperioden ble satt til to år.

Sak nr. 8/2009

Saken gjaldt utestenging etter uhl. § 4-8 annet ledd, hvor det ble avdekket at klager under praksis ved en anesthesiavdeling ga feil medisin til en pasient slik at pasienten ble påført en livstruende sirkulasjonsforstyrrelse. Etterpå forsøkte studenten bevisst å dekke over forholdet i stedet for å bistå ansvarlig anestesilege med livsviktige opplysninger på det tidspunktet pasientens tilstand ble kritisk. Underinstansen fant at klager hadde opptrådt

grovt klanderverdig på en slik måte at det ble skapt fare for liv eller helse for pasienten, og fattet vedtak om utestenging i to år.

Felles klagenemnd fant det tilstrekkelig bevist at klager ga pasienten feil medisin. Dette var imidlertid ikke grovt uaktsomt i seg selv. Det avgjørende forhold var at Felles klagenemnd fant det bevist at klager forsøkte å skjule feilmedisineringen overfor overlegen etter at det ble klart at pasientens tilstand var livstruende. Dette utsatte pasienten for ytterligere fare ved at overlegen kunne blitt villedet av klagers forsøk på å skjule feilmedisineringen. Felles klagenemnd fant at klager hadde handlet så graverende at det avspeilet alvorlig svikt i dømmekraft og ansvarsfølelse. Utestenging i to år var derfor en adekvat reaksjon.

Resultat: Underinstansens vedtak om utestenging i to år ble enstemmig stadfestet.

Sakskostnader:

Sak nr. 2/2008

Saken gjaldt saksomkostninger, der underinstansen satte ned advokatens salærkrav i forbindelse med fuskesak. Advokaten hadde fremmet krav for 39 timers arbeid, hvilket underinstansen reduserte til 20 timer.

Resultat: Underinstansens vedtak ble enstemmig stadfestet.

Sak nr. 8/2008

Saken gjaldt saksomkostninger, der underinstansen hadde satt advokatens salærkrav til 11,5 timer à kr. 825,- pr. time. Advokaten godkjente timebruken, men ville ikke akseptere timeprisen. Felles klagenemnd fant intet grunnlag for å fravike praksisen som forutsetter at advokatens salær følger statens satser, hvilket p.t. er kr. 825,- pr. time.

Resultat: Underinstansens vedtak ble enstemmig stadfestet.

Utestengning grunnet straffbare forhold:

Sak nr. 32/09

Saken gjaldt utestengning grunnet straffbare forhold jf. kravet i uhl. § 4-9 (1) om fremleggelse av politiattest ved opptak til studier hvor studentene kommer i kontakt med pasienter, klienter, barnehagebarn eller andre som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring. Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller domfelt for bestemte sedelighetsforbrytelser. Klager var tidligere domfelt for forsøk på voldtekt, samt to tilfeller av utuktig adferd. Med hjemmel i uhl. § 4-9 (3) fattet politiattestnemnda vedtak om å utestenge klager fra å delta i praksisopplæring og klinisk undervisning ved sykepleierutdanningen. Felles klagenemnd fant etter en helhetsvurdering av arten av de straffbare forhold, organiseringen av opplæringen og hvor langt tilbake i tid de straffbare forhold lå, at det var uforsvarlig å la klager gjennomføre praksisundervisningen. Sedelighetsforbrytelsene var av svært alvorlig karakter. I tillegg var praksisgjennomføringen ved institusjonen lagt opp slik at det ikke var praktisk mulig å holde klager under konstant oppsyn.

Endelig la Felles klagenemnd avgjørende vekt på at klager fortsatt nektet for å ha begått de straffbare forhold han tidligere var dømt for. Hensynet til pasientens sikkerhet måtte veie tyngre enn klagers ønske om å utdanne seg som sykepleier.

Resultat: Underinstansens vedtak ble enstemmig stadfestet.

VURDERING

Selv om Felles klagenemnda bare har behandlet 3 saker om utestenging etter skikkethetsvurdering, kan det likevel uteledes noe.

Når saken kommer til behandling i Felles klagenemnd vurderer nemnda om vedtaket som påklages bygger på riktig forståelse av lovens krav, om faktum er forståelig og dokumenterbart, og om saksbehandlingsreglene er fulgt. Felles klagenemnd er ikke lovtolkere, men vil gjennom behandling av saker legge viktige føringer for når loven krav til å fatte vedtak om ikke-skikkethet og utestenging er oppfylt.

Felles klagenemnda viser til at i helhetsvurderingen er det også av interesse å se hen til de generelle krav som tilles til studenter som har fullført den aktuelle utdanningen. Disse kravene kan være nedfelt i rammeplan.

Felles klagenemnda har i alle sakene lagt vekt på plikten institusjonen har til å få tilbud om utvidet oppfølging og veiledning etter forskriften § 9. Klagenemnda gir ingen føringer for hvor mye som kreves av institusjonene, men institusjonene må selv vurdere om det opplegget som er gjennomført/tilbudt er tilstrekkelig i den konkrete sak. Dersom det er åpenbart at oppfølging ikke er egnet til å hjelpe studenten, må det fremgå av saken hvorfor/på hvilket grunnlag institusjonen har kommet til denne konklusjonen. Man må si noe om hvorfor man har vurdert at ytterligere oppfølging eller oppfølging ikke er nødvendig.

Felles klagenemnd har også pekt på at det må vurderes om det forhold som er lagt til grunn for tvilen om en student er skikket, utgjør en mulig fare for sårbare gruppers liv eller helse, jf. forskriften § 2.

Saken behøver ikke være for balansert, men begrunnes godt.

Er det begått saksbehandlingsfeil på et tidlig stadium i saken, kan den videre saksgangen reparere feilen.